

Národné

hospodárstvo

Bankovníctvo

Poist'ovníctvo

Financie

Podniková

ekonomika

Marketing

Manažment

Investície

a iné

Ekonomické spektrum

Recenzovaný vedecko-odborný
on-line časopis o ekonómii
a ekonomike

Ročník VII

Číslo

2/2012

Ekonomické spektrum Recenzovaný vedecko- odborný on-line časopis o ekonómii a ekonomike

Ročník VII, č. 2/2012
ISSN 1336-9105

Vydáva združenie:
CAESaR – Centrum vzdelávania, vedy
a výskumu

Adresa:
Komárany 82
093 01 Vranov nad Topľou
IČO: 30 85 87 04
DIČ: 20 221 35 907

kontakt:
www.caesar.sk

Šéfredaktor:
Ing. Jarmila Buchová, PhD.

Redakčná rada:
Ing. Drahomír Oujezdský, PhD.,
doc. Ing. Erika Pastoráková, PhD.,
Ing. Jarmila Vidová, PhD.
Ing. Roman Buch

Dátum vydania:
Máj 2012

Periodicita vydávania:
štyrikrát ročne

Miesto vydania: Bratislava

Miesto umiestnenia na webe:
<http://www.spektrum.caesar.sk>

Zameranie časopisu:

Ekonomické spektrum

Recenzovaný vedecký on-line časopis so zameraním na nové trendy, problémy, teoretické a praktické otázky ekonómie a ekonomiky.

Cieľom časopisu je vytvoriť priestor:

- na prezentovanie praktických záverov a výsledkov výskumu z jednotlivých oblastí ekonomiky,
- pre publikovanie recenzií a ohlasov na odborné publikácie, skriptá a učebné texty,
- na výmenu skúseností medzi odborníkmi, vedeckými a pedagogickými pracovníkmi, doktorandmi a študentmi.

Konkretizácia zamerania:

- národné hospodárstvo,
- podniková ekonomika,
- bankovníctvo,
- poisťovníctvo,
- marketing,
- manažment a pod.

Informácie pre autorov príspevkov sa nachádzajú na web stránke časopisu:

<http://www.spektrum.caesar.sk>

Obsah:

Neupauerová, Z.: Štruktúra územnej samosprávy ako východisko riešenia regionálnych disparít4

Slaninková, J.: Postoje a pracovná spokojnosť zamestnancov a ich dopad na sociálne správanie13

Dávame do pozornosti zaujímavé knihy (vydavateľstvo GRADA)19

Sobeková – Majková, M.: Analýza preferencií právnej formy mladých podnikateľov v závislosti na vybraných faktoroch v podmienkach Slovenska21

Poliak, L.: Daň z príjmov fyzických osôb v kontexte hospodárskej krízy – dopady a dôsledky33

Zaujímavé web stránky.....43

Content:

Neupauerová, Z.: The structure of the territorial self-government as a focal point of regional disparities solutions 4

Slaninková, J.: Attitudes and jobs satisfaction of employees and their impact on social behavior..... 13

Interesting books (at Publisher GRADA) 19

Sobeková – Majková, M.: The analysis of the young entrepreneurs' legal form preferences depending on the subjective factors in Slovakia..... 21

Poliak, L.: Individual income tax in connexion with an economic crisis – impacts and consequences..... 33

Interesting web links43

ŠTRUKTÚRA ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY AKO VÝCHODISKO RIEŠENIA REGIONÁLNYCH DISPARÍT

THE STRUCTURE OF THE TERRITORIAL SELF- GOVERNMENT AS A FOCAL POINT OF REGIONAL DISPARITIES SOLUTIONS

ZUZANA NEUPAUEROVÁ

Abstrakt

Hlavným cieľom príspevku je porovnanie štruktúry územnej samosprávy vo vybraných štátoch. Pre porovnanie sme zvolili krajiny Vyšehradskej štvorky, t.j. Maďarsko, Poľsko, Česko a Slovensko, teda krajiny, ktoré sú „staronovými“ členskými štátmi EÚ z roku 2004. Pre každú čiastkovú analýzu je najprv predstavená štruktúra územnej samosprávy, priblíženie hustoty obyvateľstva a v neposlednom rade rozloha danej samosprávnej jednotky. Pretože z hľadiska kohéznej politiky EÚ je východiskovým regionálnym útvarom úroveň regiónov NUTS2, je aj naša pozornosť venovaná práve regiónom na tejto úrovni.

Kľúčové slová

Región. NUTS. Územná samospráva. Hustota obyvateľstva. Vyšehradská skupina.

Abstract

The main goal of the contribution of the territorial government is the comparison of the structure in selected states. For comparison, we have chosen the country of the Visegrad group, i.e. Hungary, Poland, Czech Republic and Slovakia. These are countries which are "old-new" by the Member States of the EU in 2004. For each partial territorial self-government structure analysis is presented first, and last but not least the size of a given population density approaching a self-governing unit. Because of the EU cohesion policy is the starting level of the regions, it is also our NUTS2 classification to regional services of the attention paid to just the region at this level.

Key words

Region. NUTS classification. The territorial government. The density of the population. Visegrad group.

ÚVOD

Pri hodnotení disparít v rámci EÚ sa na nižších územných úrovniach používa známa klasifikácia teritoriálnych jednotiek NUTS¹. Pri porovnávaní jednotlivých územných jednotiek na rovnakej úrovni, t.j. napríklad na úrovni NUTS 2 sa však stretávame so skutočnosťou, že porovnávame nesúmerné územia, pretože z hľadiska vybavenia tzv. ľudským alebo územným kapitálom a ďalšími územnými aktívami ide o úplne rozdielne územia. Od roku 2008 platí nová verzia klasifikácie a rozdelenia NUTS, ktorú ilustruje nasledovná tabuľka 1.

Tabuľka 1: Počty obyvateľov pre NUTS

Štatistická jednotka	Najvyšší počet obyvateľov	Najnižší počet obyvateľov
NUTS 1	7 000 000	3 000 000
NUTS 2	3 000 000	800 000
NUTS 3	800 000	150 000

Zdroj: vlastné spracovanie podľa: Eurostat, 2009

Vytvorená klasifikácia je určená predovšetkým pre účely:

- ↳ potreby regionálnej politiky EÚ, na základe ktorej je podľa jednotlivých cieľov poskytovaná pomoc zo štrukturálnych fondov,
- ↳ potreby regionálnych štatistík členských štátov EÚ (najmä z dôvodu komparácie porovnateľných území),
- ↳ vykonávania analytických rozborov hospodárskych ukazovateľov v jednotlivých regiónoch a možnosti vyhodnocovania zásahov regionálnej politiky.

Vytvorenie klasifikácie NUTS vychádza z troch základných dôvodov. Nomenklatúra územných jednotiek a vymedzenie ich hraníc má totiž zabezpečiť inštitucionálne rozdelenie regiónov na normatívne a analytické a berie do úvahy aj špecifický charakter regiónov.

Systém NUTS rozdeľuje každý členský štát na daný počet regiónov označených ako NUTS1. Každý z nich je potom následne delený na regióny NUTS2 a tie sa rozdeľujú na úroveň NUTS3. Na nižších úrovniach môžu existovať okresy a municipality, pre ktoré sa používa názov miestnej administratívnej jednotky (Local Administrative Units LAU), ktoré nie sú súčasťou nariadenia.

¹ NUTS je skratka z francúzskeho „Nomenclature des Unites Territoriales Statistique“, alebo anglického „Nomenclature of Units for Territorial Statistics“ - Štatistické územné jednotky Európskej únie (alebo "štatistické regióny EÚ"). Ide o územné celky vytvorené pre štatistické účely Eurostatu na porovnanie ekonomických ukazovateľov členských krajín EÚ. Tieto štatistické územné jednotky však zároveň rešpektujú aj tradičné regionálne usporiadanie jednotlivých členských štátov. Vyššie spomínaná klasifikácia NUTS bola vytvorená Európskym štatistickým úradom - Eurostat, na začiatku 70. rokov 20. storočia ako jednotný a logický systém na rozdelenie územia členských štátov Európskych spoločenstiev za účelom vytvárania príslušných štatistík pre Európske spoločenstvo.

1. ADMINISTRATÍVNO – SPRÁVNE ČLENENIE MAĎARSKA

Pre regionálne členenie územia Maďarska je využitá, rovnako ako v ostatných členských štátoch EÚ, územná klasifikácia založená na nomenklatúre územných štatistických jednotiek – NUTS. Rozdelenie územia Maďarska do jednotiek NUTS je vykonané na troch základných úrovniach, pričom tzv. nultá úroveň (NUTS 0) je ponechaná na územie štátu¹:

- NUTS1 – táto úroveň územného členenia je tvorená tzv. veľkými regiónmi (statisztikai nagyrégiók). Územia všetkých troch regiónov úrovne NUTS1 spolu tvoria územie celej Maďarskej republiky (NUTS0),
- NUTS2 – jednotky tejto úrovne predstavujú v Maďarsku regióny (tervezésistatisztikai régiók), ktoré netvorí samy o sebe administratívne jednotky štátu. Na území Maďarska sa v súčasnosti nachádza 7 regiónov NUTS2,
- NUTS3 – jednotkami tejto úrovne sú v Maďarsku regióny označované ako župy (megyék). Ide o základnú samosprávnú jednotku v rámci administratívneho členenia krajiny na úrovni krajov. Úroveň NUTS3 regiónu tiež zaujíma hlavné mesto Budapešť. Počet územne štatistických jednotiek tejto štatistickej úrovne je v súčasnosti 20.

Lokálna úroveň členenia regiónov v rámci nomenklatúry územných štatistických jednotiek zahŕňa jednotky LAU1 (NUTS4) a LAU2 (NUTS5).

Nomenklatúra lokálnych územných jednotiek je v Maďarsku tvorená nasledovne:

- LAU1 (NUTS4) – lokálne jednotky tejto úrovne predstavujú v Maďarsku regióny na úrovni okresov (kistérségek). Tieto subregióny tvoria z hľadiska územnosprávneho členenia Maďarska časť žúp, tzn. že niekoľko subregiónov spolu predstavuje jednu župu. V Maďarsku sa v súčasnosti nachádza celkovo 174 jednotiek na úrovni NUTS4,
- LAU2 (NUTS5) – základné lokálne jednotky územno-správneho členenia Maďarska sú obce (települések). Obce sú spájané do okresov a na území Maďarska sa ich v súčasnosti nachádza 3 177. Pod jednotky NUTS5 spadajú obce, z ktorých celkom 252 predstavujú mestá a 2 925 jednotiek NUTS5 tvoria menšie obce.

Tabuľka 2: Administratívno – správne členenie Maďarska

Úroveň NUTS	Stupeň ÚSS	Počet jednotiek ÚSS
NUTS0	celé územie	1
NUTS1	veľké regióny (statisztikai nagyrégiók)	3
NUTS2	štatistické región (tervezésistatisztikai régiók)	7
NUTS3	župy – samosprávne územné celky (megyék)	19+1 (Budapešť + 23 mestských častí)
NUTS4	okresy (kistérségek)	174
NUTS5	obce (települések)	3 177

- Zdroj: vlastné spracovanie, Eurostat 2010

¹ ZASTUPITELSKÝ ÚRAD BUDAPEŠŤ. Súhrnné teritoriálne informácie Maďarsko [online]. Apríl 2008. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/madarsko/1000690/>>

Najväčším regiónom NUTS2 z hľadiska ukazovateľa rozlohy regiónov v Maďarsku je Južná Veľká Planina (18 337 km²), kde sa nachádza najväčší kraj, ktorým je Bács – Kiskun. Hneď za ním len s malým rozdielom nasleduje región Severná Veľká Planina (17 729 km²). Najväčší maďarský región NUTS2 však nie je regiónom najľudnatejším. V regióne Južná Veľká Planina žije približne 1,359 miliónov obyvateľov. Je to región s najnižšou hustotou rozmiestnenia municipalít (sídelných štruktúr) v Maďarsku. Aj napriek tomu však patrí so svojimi 47 mestami medzi najviac urbanizované časti Maďarska. Z hľadiska hustoty obyvateľstva sa tieto dva najväčšie maďarské regióny od seba výrazne odlišujú. Región Južná Veľká Planina patrí medzi regióny s druhou najnižšou hustotou zaľudnenia (73 obyv./km²), zatiaľ čo región Severná Veľká Planina má v rámci všetkých siedmich maďarských regiónov NUTS2 skôr strednú hustotu zaľudnenia (85 obyvateľov/km²). Naopak rozlohou najmenším maďarským regiónom na úrovni NUTS 2 je Stredomaďarský región, ktorý sa rozprestiera na ploche 6 916 km². Daný región je najľudnatejším regiónom NUTS2 v Maďarsku (2,835 mil. obyvateľov) a zároveň aj regiónom s najväčšou hustotou zaľudnenia 421 obyv./km².

V Stredomaďarskom regióne je situované hlavné mesto Budapešť a Peštiansky kraj. Sídelná štruktúra je tvorená viac ako 80 mestami a obcami, v ktorých býva viac ako 80% obyvateľov Stredomaďarského regiónu. Druhým regiónom s najvyššou hustotou obyvateľov na jeden km² je Stredozaďunajský región (100 obyv./km²). Rozdiel medzi rokom 2004 a 2010 a pri porovnaní najstaršieho a najnovšieho dostupného údaju vidíme, že vo všetkých regiónoch na úrovni NUTS2 sa znížila hustota obyvateľstva, zatiaľ čo najsilnejší región Stredné Maďarsko si polepšil o viac ako 11 percentuálnych bodov.

1. ADMINISTRATÍVNO-SPRÁVNE ČLENENIE POĽSKA

Poľsko je unitárny štát, ktorý je zložený z troch stupňov územnej samosprávy. Pred rokom 1990 to bola veľmi centralistická krajina, ktorá nenechala takmer žiadny priestor pre miestny samosprávny systém. Miestna správa bola hierarchicky závislá na hornej úrovni štátnej správy a ústredných ministerstiev vlády. V dôsledku toho nemohla adekvátne reagovať na akékoľvek finančné problémy alebo formy poskytovania služieb.

Po rozsiahlych diskusiách bola v júli 1998 prijatá reforma územno-správneho usporiadania, ktorá vstúpila do platnosti 1. 1. 1999 a dotýkala sa územnej organizácie na všetkých troch stupňoch, ktorého jednotkami sú województwa (vojvodstvo), powiaty (okresy) a gminy (obce).¹ Pre regionálne členenia územia Poľskej republiky je využitá, rovnako ako v ostatných členských krajinách EÚ, metodika Nomenklatury územne štatistických jednotiek (NUTS).

¹EBERHARDT, P. (2001): Administrative divisions of Poland in the 20th century. Moravian Geographical Reports, 9, p. 22-32.

Konkrétne rozdelenie je stanovené nasledovne:¹

- NUTS1 – úroveň územného členenia predstavuje samotný štát a týchto regiónov je celkovo šesť,
- NUTS2 – regióny tejto úrovne sú vojvodstvá (województwa). Vojvodstvo je vyšším územným samosprávnym celkom a teda disponuje aj samosprávnymi orgánmi. Na rozdiel od Slovenskej či Českej republiky tak neboli tieto regióny vytvorené umelo, ale sú neoddeliteľnou a dôležitou súčasťou územno-správneho členenia štátu. Na území Poľska sa v súčasnosti nachádza 16 vojvodstiev.
- NUTS3 – ide o tzv. subregióny, ktoré sú umelo vytvorené spojením viacerých okresov pre potreby členenia územia na NUTS. Počet územne štatistických jednotiek tejto úrovne je v Poľsku 45.
- NUTS4 – ide o úroveň, ktorú predstavujú mestá s právami okresov, resp. tzv. poverené obce. Okresy predstavujú z hľadiska územnosprávneho členenia Poľska časť vojvodstva, tzn. niekoľko okresov tvorí vojvodstvo. V Poľsku nájdeme v súčasnosti 379 okresov.
- NUTS5 – predstavuje základnú jednotku územnosprávneho členenia Poľska, ktorou je obec. Tie sú spájané do okresov a na území Poľska sa ich v súčasnej dobe nachádza 2479.

Tabuľka 3: Administratívno – správne členenie Poľska

Úroveň NUTS	Stupeň ÚSS	Počet jednotiek ÚSS
NUTS0	celé územie	1
NUTS1	regióny	6
NUTS2	vojvodstvá – vyššie územné samosprávne celky (województwo)	16
NUTS3	subregióny	45
NUTS4	okresy (powiat)	379
NUTS5	obce (gmina)	2479

Zdroj: vlastné spracovanie, Eurostat 2010

Základná charakteristika regiónov NUTS2 v Poľsku: šesťnásť poľských vojvodstiev sa od seba líši čo do veľkosti (rozlohy), počtu obyvateľov a hustoty osídlenia. Vôbec najväčším regiónom je Mazowieckie vojvodstvo s rozlohou takmer 36 000 km² a 5,14 miliónov obyvateľov. Z hľadiska hustoty obyvateľstva, možno potom uvedený región umiestniť v poľských pomeroch medzi regióny so strednou úrovňou zaľudnenia (146 obyv./km²). V poradí druhé, podľa rozlohy územia, je vojvodstvo Lubelskie (25 121 km²). V tomto regióne však žije iba cca 2,2 miliónov obyvateľov, čo ho radí k riedko osídleným poľským NUTS2 regiónom (86 obyv./km²). Čo sa týka počtu obyvateľov, najľudnatejším regiónom v Poľsku je vojvodstvo Slaskie. Na jeho území žije 4,7 miliónov obyvateľov a vzhľadom na poľské pomery je regiónom s malou rozlohou (12 331 km²) a s najvyššou hustotou osídlenia, kde na km² pripadá až 377 obyvateľov.

¹ EUROSTAT. Nomenclature of territorial units for statistics – NUTS. Statistical Regions of Europe [online]. 2008. Dostupné z: http://ec.europa.eu/Eurostat/ramon/nuts/codelist_en.cfm?list=nuts

Naopak rozlohou najmenším poľským regiónom je vojvodstvo Opolskie, ktoré sa rozprestiera na rozlohe 9 412 km². Dané vojvodstvo predstavuje spoločne s vojvodstvom Lubuskie dva poľské regióny s najmenším počtom obyvateľov, pričom je medzi nimi rozdiel v hustote zaľudnenia. Kým Opolskie patrí v poľskom meradle k regiónom so strednou hustotou zaľudnenia, Lubuskie je v poradí tretím regiónom s najnižšou hustotou obyvateľov na km². Vojvodstvá Warminsko – Mazurskie a Podlaskie patria k poľským regiónom s najnižšou hustotou zaľudnenia. Komplexne vzaté na území Poľskej republiky sa nachádza päť vojvodstiev, ktorých hustota zaľudnenia je nižšia ako 100 obyv./km², u deviatich vojvodstiev sa počet obyvateľov pripadajúcich na km² pohybuje v intervale 100-150 obyvateľov a u dvoch presahuje hodnotu 200 obyvateľov (Slaskie a Malopolskie). Naopak vojvodstvá s nízkou hustotou obyvateľstva nájdeme predovšetkým na východných a západných hraniciach tejto krajiny. Pri porovnaní najstaršieho a najnovšie dostupného údaju pozorujeme fakt, že v desiatich regiónoch na úrovni NUTS2 sa znížila hustota obyvateľstva, zatiaľ čo najväčší región Mazowieckie si polepšil o viac ako jeden a pol percentuálneho bodu.

2. ADMINISTRATÍVNO-SPRÁVNE ČLENENIE SLOVENSKA

Rovnako ako ostatné členské štáty Európskej únie, využíva i Slovensko vo svojom členení metodológiu EÚ – Nomenklatura územných štatistických jednotiek (NUTS). Konkrétne rozdelenie je prevedené nasledujúcim spôsobom:

- NUTS 1 –úroveň územného členenia Slovenska zodpovedá celému územiu republiky,
- NUTS 2 –úroveň je charakteristická spojením krajov Slovenskej republiky do väčších celkov a v našich podmienkach sa stretneme so štyrmi regiónmi tejto veľkosti,
- NUTS 3 – uvedená úroveň zodpovedá usporiadaniu vyšších územných celkov v Slovenskej republike, kde celkový počet je 8 VÚC,
- NUTS 4 – tejto úrovni členenia zodpovedajú okresy, okresy predstavujú z územného hľadiska časti VÚC, ktorých je celkovo 79. NUTS 4 bola prevedená na LAU 1 – Lokálna štatistická územná jednotka LŠÚJ1,
- NUTS 5 –úrovni zodpovedajú obce a mestá vrátane mestských častí Bratislavy a Košíc. Na Slovensku nájdeme celkom 2 928 obcí. Rovnako ako úroveň NUTS4 je aj táto územná jednotka presunutá na LAU 2 – Lokálna štatistická územná jednotka LŠÚJ2.

Tabuľka 4: Administratívno – správne členenie Slovenska

Úroveň NUTS	Stupeň ÚSS	Počet jednotiek Ú
NUTS1	celé územie	1
NUTS2	kraj	3+1
NUTS3	vyšší územný celok	8
NUTS4	okres	79
NUTS5	obec/ mesto	2 928

Zdroj: vlastné spracovanie, Eurostat 2010

Rozlohou je najväčší práve Stredoslovenský región so svojimi 16 263 km². S počtom obyvateľov 1 350 688 sa pritom radí až na tretie miesto. To znamená, že tento región vykazuje najnižšiu hustotu zaľudnenia medzi ostatnými NUTS2 regiónmi, a to 83 obyv./km². Toto je spôsobené predovšetkým hornatým reliéfom stredného Slovenska. Druhým najväčším regiónom NUTS 2 je Východné Slovensko s 15 728 km². Na území Východného Slovenska žije približne 1.585 131 obyvateľov čo zodpovedá hustote zaľudnenia približne 100 obyv./km². Tento región je druhým najľudnatejším regiónom Slovenska na úrovni NUTS2. Vôbec najviac osídleným regiónom je Západné Slovensko, na ktorého území s rozlohou 14 993 km² žije 1 866 400 obyvateľov. Najmenšou ale najhustejšie obývanou oblasťou NUTS 2 je Bratislavský kraj s takmer 300 obyv./km², ktorý sa svojou rozlohou 2 053 km² a počtom obyvateľov 622 706 je vôbec najmenším regiónom tejto úrovne. Bratislavský kraj v sebe zahŕňa hlavné mesto Slovenskej republiky – Bratislavu a jej blízke okolie.

Komplexne vzaté, na území Slovenskej republiky sa nachádza šesť vyšších územných celkov, ktorých hustota zaľudnenia je vyššia ako 100 obyv./km² a v dvoch vyšších územných celkoch počet obyvateľov pripadajúcich na km² vykazuje hodnotu pod 100 obyvateľov. Pri porovnaní najstaršieho a najnovšie dostupného údaju pozorujeme, že v troch regiónoch na úrovni NUTS3 sa znížila hustota obyvateľstva, zatiaľ čo najväčší, Bratislavský kraj, si polepšil o viac šesť percentuálnych bodov.

3. ADMINISTRATÍVNO-SPRÁVNE ČLENENIE ČESKA

V Českej republike existuje dvojstupňový systém územnej samosprávy. V Ústave Českej republiky je zakotvené členenie Českej republiky na základné a vyššie územné samosprávne celky. Základné územné samosprávne celky predstavujú obce, vyššie územné samosprávne celky kraje. V Českej republike bol zvolený tzv. spojený model verejnej správy, tzn. že obce a kraje vykonávajú vedľa samostatných pôsobností aj štátnu správu v prenesenej pôsobnosti. Rozhodujúcim pre združovanie krajov do regiónov NUTS2 bola ich veľkosť meraná počtom obyvateľstva tak, aby bola zabezpečená porovnateľnosť údajov za tieto oblasti v Českej republike s oblasťami rovnakej úrovne NUTS v Európskej únii.

Konkrétne rozdelenie je stanovené nasledovne:

- NUTS1 – táto územná jednotka veľkých oblastí krajín, resp. makroregiónov daného štátu, predstavuje celé územie štátu,
- NUTS2 – jednotka rádovo nižšia, zvyčajne zodpovedá úrovni stredného článku územno-správneho členenia daného štátu, v prípade ČR ide o tzv. regióny,
- NUTS3 – jednotka zodpovedajúca úrovni najnižšieho územného celku štátnej správy, v prípade ČR ide o vyššie územné správne celky,
- NUTS4 – jednotka predstavuje úroveň okresov, prípadne mikroregiónov a pri porovnaní s našimi podmienkami zodpovedá počtom obyvateľov aj rozlohou okresom,
- NUTS5 – ide o úroveň miest a obcí.

Tabuľka 5: Administratívno – správne členenie Česka

Úroveň NUTS	Stupeň ÚSS	Počet jednotiek ÚSS
NUTS1	celé územie	1
NUTS2	región	8
NUTS3	kraj (vyšší územní samosprávní celky)	13+1
NUTS4	okres (mikroregiony)	76
NUTS5	obec/mesto	6 250

Zdroj: vlastné spracovanie, Eurostat 2010

Obdobne, ako v podmienkach SR, aj tu možno analyzovať a hodnotiť regionálne disparity na úrovni NUTS2 a NUTS3. Ako už bolo vyššie uvedené, do kategórie NUTS2 v Česku patrí osem regiónov a kategóriu NUTS3 tvorí štrnásť krajov, ktoré svojou podstatou kopírujú stupeň vyšších územných celkov. Rozlohou na úrovni NUTS2 je najväčší práve Juhozápadný kraj so svojimi 17 617,5 km². Tento región vykazuje najnižšiu hustotu zaľudnenia medzi ostatnými NUTS2 regiónmi, a to 70 obyv./km². Druhým najväčším regiónom NUTS 2 je Juhovýchodný kraj s 13 990 km². Tento región zodpovedá hustote zaľudnenia 120 obyv./km². Najmenšou, ale najhustejšie obývanou oblasťou NUTS 2, je región Praha s takmer 2520 obyv./km², ktorý sa svojou rozlohou 496 km² a počtom obyvateľov takmer 1 240 000 zaraďuje k najmenším regiónom tejto úrovne. Región Praha na úrovni NUTS2 v sebe zahŕňa hlavné mesto Českej republiky – Prahu a jej blízke okolie.

Záver

Hoci nariadenie Európskej komisie vymedzuje veľkosti jednotlivých úrovní regiónov, takéto vymedzenie nie je záväzné a v rámci EÚ existujú veľmi veľké rozdiely medzi regiónmi ako v ich rozlohe, tak i v počte obyvateľov, ako uvádzajú predchádzajúce tabuľky v rámci jednotlivých analyzovaných krajín V4.¹ V nasledujúcich tabuľkách uvádzame na záver súhrnnú analýzu, ktorá nám vyplynula z identifikácie zadaných územných indikátorov a porovnávame ich s úrovňami EÚ27.

Z nasledujúcich tabuliek 6 a 7 vyplýva, že minimálne rozdiely z hľadiska územnej rozlohy regiónov na úrovni NUTS2 sú v Maďarsku a na úrovni NUTS3 na Slovensku. Čo sa týka počtu obyvateľov v regiónoch NUTS 2 sú najmenšie rozdiely v Česku a v regiónoch NUTS 3 na Slovensku. Extrémne vysoké rozdiely sme zaznamenali v Česku na úrovni regiónov NUTS2 a v Poľsku na úrovni regiónov NUTS3 v ukazovateli územnej rozlohy regiónov.

¹ EUROSTAT (2007): Regions in the European Union. Nomenclature of territorial units for statistics. NUTS 2006/EU27. Luxemburg: OOEPC. ISBN 978-92-79-04756-5.

Tabuľka 6: Územie regiónov krajín V4 v km²

		HU	PL	SK	CZ
NUTS1		31 010	52 114	49 034	78 868
NUTS2		13 290	19 543	12 259	9 658
NUTS3		4 652	4 738	6 129	5 519
NUTS2	Min	6 918	9 412	2 052	485
	Max	18 339	35 566	16 256	17 068
	Max/Min	2,7	3,8	7,9	35,2
NUTS3	Min	525	261	2 052	485
	Max	8 445	12 098	9 455	10 808
	Max/Min	16,1	46,4	4,6	22,3

Zdroj: vlastné prepočty, Eurostat 2010

Tabuľka 7: Obyvateľstvo regiónov krajín V4 v tis.

		HU	PL	SK	CZ
NUTS1		3 359	6 360	5 418	10 507
NUTS2		1 440	2 385	1 347	1 281
NUTS3		504	578	674	732
NUTS2	Min	974	1 009	602	1 127
	Max	2 848	5 152	1 864	1 641
	Max/Min	2,9	5,1	3,1	1,5
NUTS3	Min	216	280	554	304
	Max	1 698	1 695	798	1 252
	Max/Min	7,9	6,1	1,4	4,1

Zdroj: vlastné prepočty, Eurostat 2010

Použitá literatúra

- [1] EBERHARDT, P. (2001): Administrative divisions of Poland in the 20th century. Moravian Geographical Reports, 9, p. 22-32.
- [2] EUROSTAT. Nomenclature of territorial units for statistics – NUTS. Statistical Regions of Europe [online]. 2008. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/codelist_en.cfm?list=nuts>
- [3] EUROSTAT (2007): Regions in the European Union. Nomenclature of territorial units for statistics. NUTS 2006/EU27. Luxemburg: OPOEC. ISBN 978-92-79-04756-5.
- [4] EUROSTAT. (2008): Nomenclature of territorial units for statistics – NUTS. Statistical Regions of Europe [On-line] (citované 2012-01-13). Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/codelist_en.cfm?list=nuts
- [5] EUROSTAT. (2008a): Basic Principles of the NUTS. Eurostat - webová lokalita. [On-line] (citované 2012-01-13). Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/basicnuts_regions_en.html>
- [6] EUROSTAT. (2008b): Correspondence between the NUTS levels and the national administrative units (2007). Eurostat - webová lokalita. [On-line] (citované 2012-01-13). Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nuts/introannex_regions_en.html.

- [7] THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF HUNGARY. The New Hungary Development Plan – National Strategic Reference Framework of Hungary 2007 – 2013 [online]. 2011. Dostupné z: http://tpik.elte.hu/file/_MFT_angol.pdf
- [8] ZASTUPITELSKÝ ÚRAD BUDAPEŠŤ. Súhrnné teritoriálne informácie Maďarsko [online]. Apríl 2008. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/madarsko/1000690/>

Kontaktné údaje

Ing. Zuzana NEUPAUEROVÁ, PhD.
odborná asistentka
Katedra financií
Národohospodárska fakulta
Ekonomická univerzita
Dolnozemska 1, 852 35 Bratislava
email: neupauerova.euba@gmail.com

POSTOJE A PRACOVNÁ SPOKOJNOSŤ ZAMESTNANCOV A ICH DOPAD NA SOCIÁLNE SPRÁVANIE

ATTITUDES AND JOB SATISFACTION OF EMPLOYEES AND THEIR IMPACT ON SOCIAL BEHAVIOR

Jana Slaninková

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá analýzou faktorov pracovnej spokojnosti a jej možných dopadov na sociálne správanie jednotlivca. Skúmali sme názory troch rozdielnych skupín obyvateľstva, a to: študentov vysokých škôl, pracujúcich výrobných podnikov a evidovaných uchádzačov o zamestnanie na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Zisťovali sme, ktoré činitele sú pre nich významné a ovplyvňujú ich pracovnú spokojnosť a hodnotili sme dopady na ich správanie.

Abstract

The article deals with analysis of the factors of job satisfaction and its possible effects on social behavior of individuals. We examined the opinions of three different groups of population, university students, employees of manufacturing companies and job seekers registered at the work office. We tried to find out which factors are important to them and affect their job satisfaction, and we evaluated their effects on social behavior.

Postoje
a pracovná
spokojnosť

Kľúčové slová

Spokojnosť zamestnancov. Činitele spokojnosti. Sociálne správanie. Správanie jednotlivca.

Keywords

Employee satisfaction. Factors satisfaction. Social behavior. The behavior of the individual.

Úvod

Skúmanie pracovnej spokojnosti vs. pracovnej nespokojnosti môže pre zamestnávateľov poskytnúť odpovede na otázky, ktoré prinesú riešenie v praxi. Niektoré situácie podniku, ktoré odrážajú pracovné postoje zamestnancov vo významnej miere ovplyvňujú jej plynulý chod. Podniková kultúra definuje zodpovednosť a postoj zamestnancov podnikových aktivít. Cieľom príspevku je poukázať na rozdielnosť pracovnej spokojnosti v troch rozdielnych skupinách obyvateľov Slovenska.

1 MODERNÁ SPOLOČNOSŤ A JEJ VÝVOJ

Rozpadom tradičnej spoločnosti vznikla moderná spoločnosť. Vedecký, technický, ekonomický, politický a kultúrny vývoj v tradičných spoločnostiach podmienil zmeny, a to nielen reformáciou, osvietenstvom, priemyselnými a politickými revolúciami, ale jeho význam smeroval k rozpadu vtedajšieho sveta práce a vzniku nových foriem regulácie práce, zánik tradičnej pospolitosti, monarchií, tradičných foriem legitimizácie moci a vznik demokratických politických systémov, zmenu postavenia cirkvi, zánik stavovského systému spoločnosti. Revolučné zmeny, ktoré priniesli ekonomický či politický život, štruktúry. Priemyselnou revolúciou nastali zmeny v organizácii výroby, deľbe práce, vlastníckych vzťahoch, doprave, sídlach či sociálnej diferenciacii obyvateľov.

Nová spoločnosť a zavedené zmeny vo výrobe priniesli zvýšenie produktivity práce a zvyšovanie bohatstva spoločnosti, na druhej strane však väčšina ľudí zmenila spôsob života, sociálne vzťahy či prostredie pôsobenie v nevyhovujúcich pracovných podmienkach. Politické revolúcie oslobodili jednotlivca, umožnili zásahy jednotlivca do politiky i usporiadania spoločnosti, no dôsledky v podobe občianskych vojen, centralizácie moci či byrokraciu spoločnosti umožnili procesy racionalizácie.

Teórie sociálneho konfliktu charakterizujú sociálne správanie a jeho pochopenie v termínoch napätia a konfliktu medzi jednotlivcami a skupinami. Spoločnosť predstavujú rôzne subjekty, ktoré bojujú o obmedzené sociálne zdroje – moc, bohatstvo, postavenie v spoločnosti. Dahrendorf považoval konflikt za „veľkú tvorivú silu“ spôsobujúcu zmeny v spoločnosti. Sociálny život sú nielen konflikty, ale aj donútenie k sociálnym zmenám. Konflikty vedú k štruktúrnym zmenám ako dôsledok zmeny mocenských vzťahov s intenzitou emocionálneho zaujatia účastníkov.

2 MOTIVÁCIA ZAMESTNANCOV

Vytvorenie záujmu, ochoty a nadšenia v aktivitách u podriadených sa vyznačuje umením motivácie, a to jednak preto, lebo smerujú k naplneniu podnikovej stratégie a zároveň ide o vzájomné prepojenie záujmov vlastníkov spoločnosti a úsilia zamestnancov. V záujme uspokojovania potrieb jednak fyzických, ale aj duševných táto potreba vyjadruje základnú formu motívu jednotlivca. Zostavením prvkov pôsobiacich na motiváciu je významné, že nielen finančná odmena predstavuje efektívny motív. Vnútorňý motív jednotlivca smeruje k želanému správaniu a vonkajšie podmienky k plneniu požadovanému výkonu.

Motivácia charakterizuje správanie i konanie jednotlivca orientované určitým smerom, pričom je definovaná ako výsledok pôsobenia vnútorných psychických podnetov – motívov. Zahŕňa potreby, želania, túžby, osobné ciele i očakávania doteraz nenaplnené, ktoré vyvolávajú vnútorné napätie a ich odstránenie je možné len cielenou aktivitou.

Postoje zamestnancov sú charakterizované ako psychické sústavy, ktoré vyjadrujú vzťah človeka k svetu, jeho zložkám. Ich význam je relevantný v štruktúre osobnosti. Sú vymedzené ako hodnotiace vzťahy k jednotlivcom, predmetom, javom i udalostiam v prostredí človeka, či v bezprostrednom alebo vzdialenom. Existuje preukázaný rozdiel medzi hodnotiacim vzťahom jedinca a jeho reálnym správaním. Postoj, ktorý jednotlivec zaujme, nemusí odrážať jeho momentálne správanie. Súčasťou systému postojov sú aj postoje, ktoré odzrkadľujú jeho vzťah k práci, či pracovným podmienkam (Nakonečný, 2005).

Pracovné postoje sa vzťahuje k rozsiahlej oblasti problémov, ktoré súvisia so zaradením pracovníka v podniku. Orientačne ich možno rozdeliť postoje k organizácii, nadriadeným, pracovnej skupine, práci a pracovným podmienkam, mimopracovným podmienkam. Funkcie pracovných postojov:

- adjustačná – prispôsobenie zamestnanca pracovným podmienkam,
- sebaochranná – ochrana osobného image,
- hodnotovo-expresná – tendencia postojov jednotlivca k dôležitým hodnotám,
- poznatková – vytváranie kritérií pre orientáciu vo svete.

3 PRACOVNÁ SPOKOJNOSŤ

Štúdium pracovnej spokojnosti prebieha nepretržite od tridsiatych rokov 20. storočia. Štikar (2003) uvádza, že úroveň pracovnej spokojnosti resp. nespokojnosti výrazne determinuje všeobecnú kvalitu života spoločnosti a prejavuje sa vo vzťahu k zdraviu jednotlivca.

Postoje
a pracovná
spokojnosť

T. Kollárik (1986) zdôraznil významovú odlišnosť pracovnej spokojnosti. A to:

- v širšom zmysle zahŕňa rysy osobnosti pracovníka, ktoré sa vzťahujú na pracovné podmienky – spokojnosť v práci,
- v užšom slova zmysle ide o spokojnosť s prácou – nároky na plnenie pracovných úloh, pričom pracovné úlohy samostatne, taktiež odmenu za vykonanú prácu.

Štikar (2003) charakterizoval, že faktory pracovnej spokojnosti v práci sú ovplyvňované určitým počtom faktorov v komplementárnej podobe s cieľom prispievať k celkovej úrovni spokojnosti. Významnú skupinu faktorov ovplyvňujúcich pracovnú spokojnosť tvoria vonkajšie faktory – finančné ohodnotenie, samostatná práca, pracovný postup, spôsob riadenia, pracovná skupina, pracovné podmienky. Osobnostné faktory menej preukázateľne ovplyvňujú pracovnú spokojnosť – vek, pohlavie, pracovné skúsenosti, profesionálna úroveň, intelekt, súbor schopností a pod.

Výskumnú vzorku tvorili tri skupiny respondentov: vysokoškolskí študenti, pracujúci výrobných podnikov (bez ohľadu na druh vykonávanej práce) a uchádzači o zamestnanie evidovaní na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny. Zisťovali sme, ktoré požiadavky spokojnosti sú v jednotlivých skupinách najdôležitejšie pre vykonávanie práce. V nasledujúcich tabuľkách sme uviedli požiadavky spokojnosti na prácu v poradí podľa priorít respondentov v skupine, pričom požiadavka s číslom 1 predstavuje najdôležitejšiu.

Oslovili sme 120 respondentov, vysokoškolských študentov, ktorí uviedli následné poradie spokojnosti pri práci (tabuľka 1).

Tabuľka 1 Požiadavky spokojnosti na prácu u vysokoškolákov

Požiadavky	Počet	%
1. Adaptácia	95	79,16
2. Osobná	91	75,83
3. Vzťahy na	87	72,50
4. Tímová	72	60,00
5. Flexibilný	69	57,50

Zdroj: vlastné spracovanie

Druhú skupinu respondentov tvoria pracovníci výrobného podniku s výrobou a spracovaním plastov, pričom sme oslovili 100 respondentov bez ohľadu na druh vykonávanej práce (tabuľka 2).

Tabuľka 2 Požiadavky spokojnosti na prácu pracovníkov výrobného podniku

Požiadavky	Počet	%
1. Tímová	95	95,00
2. Spôsob	92	92,00
3. Vzťahy na	79	79,00
4. Flexibilný	76	76,00
5. Pochvala	75	75,00

Zdroj: vlastné spracovanie

Tretiu skupinu výskumnej vzorky tvorí 100 uchádzačov o zamestnanie evidovaných na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny bez ohľadu na dobu nezamestnanosti, v tabuľke 3 uvideli požiadavky spokojnosti podľa významu.

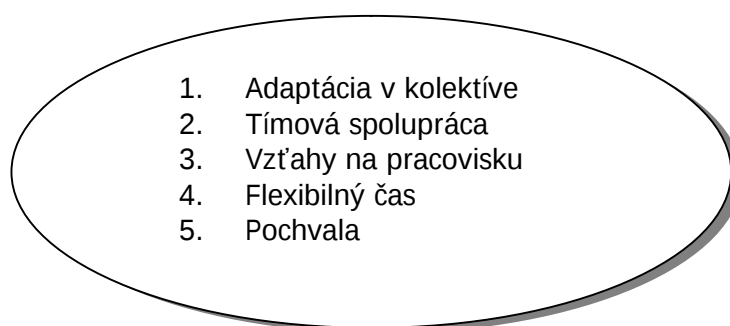
Tabuľka 3 Požiadavky spokojnosti na prácu uchádzačov o zamestnanie

Požiadavky	Počet	%
1. Adaptácia	86	86,00
2. Tímová	12	12,00
3. Vzťahy na	59	59,00
4. Pochvala	79	79,00
5. Pracovná	25	25,00

Zdroj: vlastné spracovanie

Študenti VŠ, ako budúci absolventi, považujú za najdôležitejšiu požiadavku spokojnosti adaptáciu v kolektíve, ako druhé v poradí uviedli osobnú kariéru. Pričom skupina uchádzačov o zamestnanie zhodne s vysokoškólákmi uviedla za najdôležitejšiu požiadavku spokojnosti adaptáciu v kolektíve. Pracovníci výrobného podniku považujú za najdôležitejšiu tímovú spoluprácu, na druhom mieste je spôsob riadenia a najmenej dôležitú považujú pochvalu. Skúmaním v troch skupinách respondentov sme zistili, že všetky tri skupiny považujú vzťahy na pracovisku zhodne za tretiu najdôležitejšiu požiadavku spokojnosti na prácu a priradili ju na rovnakú úroveň. Pochvala je relevantná pre pracovníkov výrobných podnikov a uchádzačov o zamestnanie, vysokoškóláci ju neuviedli.

Zhodnotením jednotlivých požiadaviek spokojnosti na prácu, ako výsledok skúmania sme zostavili obrázok 1. Zobrazuje výsledok skúmania relevantnosti požiadaviek spokojnosti na prácu vo všetkých troch skúmaných skupinách.

Obrázok 1 Požiadavky spokojnosti na prácu

Sociálne správanie jednotlivcov a ich požiadavky sú ovplyvnené aj dobou trvania, teda uchádzania sa o prácu, ktorá mení poradie týchto požiadaviek a zjavne pôsobí na požiadavky spokojnosti. Dlhodobí nezamestnaní považujú adaptáciu v kolektíve za prioritu a na druhom mieste je tímová spolupráca.

Stankovič a Klepáková (2011) vo svojom príspevku o pracovnej spokojnosti zamestnancov uvádzajú, že plošnými benefitmi podnik nikdy neuspokojí všetkých rovnako, pretože každý človek je jedinečný a má iný životný štýl. Vymedzili ďalšie dôležité faktory spokojnosti zamestnancov, a to rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom a zamestnanecké benefity.

Záver

Moderná spoločnosť a jej vývoj smeruje k zabezpečeniu základných potrieb obyvateľov. Pracovné podmienky a s nimi spojená pracovná spokojnosť a postoje v práci sú ovplyvnené skupinou obyvateľov, ktorí rozdielne hodnotia faktory dôležitosti spokojnosti pri práci. Rozdielne myslia aj študenti vysokých škôl, ktorí chcú získať prácu a adaptovať sa v kolektíve, ale zdôrazňujú aj osobnú kariéru, nakoľko sa chcú rozvíjať, či vzťahy na pracovisku, nakoľko nevedia, čo môžu očakávať v praxi.

Použitá literatúra

1. STANKOVIČ, L. – KLEPAKOVÁ, A.: Faktory ovplyvňujúce spokojnosť zamestnancov. In: Ekonomické spektrum. 3 ročník VI, č. 4/2011. ISSN 1336-9105
2. NAKONEČNÝ, M.: Sociální psychologie organizace. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0577-X
3. SOPÓCI, J.: Teórie sociálnej zmeny. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007. ISBN 978-80-223-2321-5
4. ŠTIKAR, J. a kol.: Psychologie ve světě práce. Praha: UK Praha, Karolinu 2003. ISBN 80-246-0448-5

Mgr. Jana Slaninková, PhD.
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Fakulta verejnej správy
Popradská 66, Košice
E-mail: jana.slaninkova@upjs.sk

ZAÚJÍMAVÉ KNIHY VO VYDAVATELSTVE GRADA

Zaujímavé knihy

Cena: 369 Kč

Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy

2., aktualizované a rozšířené vydání

Scholleová Hana

Chcete konečně pochopit základy ekonomického a finančního řízení firem? Potřebujete si doplnit chybějící znalosti? Chtěli byste rozumět svým kolegům z ekonomického oddělení a podkladům, které připravují? Pak je tato kniha určena právě vám! Řada manažerů a specialistů dobře rozumí svému oboru, ale pociťují významné nedostatky v oblasti ekonomické teorie a její aplikace v praxi. Kniha přístupnou formou, srozumitelně a na mnoha řešených a diskutovaných ilustrativních příkladech osvětluje základní ekonomické kategorie tak, aby nové poznatky byly přímo využitelné v praxi. Nové vydání úspěšné publikace je rozšířeno o důležitou oblast řízení nákladů. V knize dále naleznete vysvětlení základních účetních výkazů (rozvaha, výsledovka, výkaz cash-flow), jejich vztahů a vypovídací schopnosti, budete se věnovat rozboru finanční výkonnosti firmy a seznámíte se s problematikou řízení krátkodobého financování a jeho zlepšením a možnostmi a optimalizací zdrojů dlouhodobého financování.

17×24 cm | 272 stran | **978-80-247-4004-1** | Katalog.
č. knihy: 3571

Cena: 249 Kč

Leadership

Lídrem jednoduše a přirozeně

Radcliffe Steve

Knížka, která je evropským bestsellerem a sklízí reakcí, ukazuje, že leadership nemusí být komplikovaný naopak - stačí, když se soustředíte na tři skutečně důležité principy leadershipu. Autor, jenž patří k nejúspěšnějším kombinací otázek a akčních plánů nabídne návod, jak identifikovat oblasti, na něž byste se vy osobně měli zaměřit, a osvědčené techniky, které přispějí k významnému rozvoji vašich dovedností. Mimořádnost knihy potvrzuje skutečnost, že Steve Radcliffe vychází ze své práce se skutečnými lídry v reálném světě.

14×21 cm | 176 stran | **978-80-247-4163-5** | Katalog.
č. knihy: 3574

Cena: 339 Kč

Světová válka měn

Euro, zlato, nebo jüan – která z měn se stane nástupcem dolaru?

D. Eckert Daniel

Boj o nadvládu ve světové ekonomice 21. století bude veden měnami. Kniha popisuje, jak hodnota dolaru pomalu ale jistě eroduje, jak obratná Čína uchvacuje měnovou moc a jaké utrpení stojí před nejednotnou evropskou měnou eurem. Světová válka měn bude otřásat globální ekonomikou. Každý by měl být připraven a chránit se před finančními výpadky. Euro mělo možnost být uklidňujícím prvkem globálního devizového systému, bojuje ale kvůli svým vrozeným politickým vadám o přežití. Dluhová exploze na západě a vzestup Číny na východě vytvořili výbušnou situaci: Zatímco dolar ztrácí svůj statut rezervní měny a euro bojuje o přežití, v Pekingu je na vzestupu "měna lidu" jüan jako zbraň proti všem významným ekonomickým velmocím. Naše peníze jsou v klešťovém sevření politiky, často na úkor občanů. Tradiční měnové zlato se stává stále více voleným uchovatelem hodnoty soukromníků, je však vystaveno nedůvěře vlád. V peněžním světě zuří bitva. Pracovníci a spořicí lidé, každý bude ovlivněn výsledkem to hoto zápasu.

14×21 cm | 232 stran | 978-80-247-4099-7 | Katalog. č. knihy: 4357

Cena: 269 Kč

Jak myslí špičkový obchodník

Co odlišuje ty nejlepší od průměrných

Limbeck Martin

Nejlepší německý trenér prodejců Martin Limbeck odkrývá tajemství špičkových obchodníků - a ví, o čem mluví! Čeho jiní možná dosáhnou za desetiletí, se jemu podařilo za pár let - dostal se na vrchol díky osobnímu postoji k práci, odvaze, čestnosti a disciplíně a je ochoten o svém úspěchu otevřeně mluvit a prozradit, jak k němu dospěl. V knížce, která se během pár týdnů stala bestsellerem, ukazuje, že právě osobní postoj k prodeji, správný způsob myšlení a v neposlední řadě radost z práce vám zaručí úspěch a nejlepší výsledky. Prodejní techniky se dokáže naučit každý, ale postoj a myšlení odlišují nejlepší obchodníky od těch průměrných. Velmi čtivý text plný neocenitelných tipů a rad přečtete jedním dechem a budete se zároveň i dobře bavit.

14×21 cm | 200 stran | 978-80-247-4067-6 | Katalog. č. knihy: 3964

Cena: **269**
Kč

Všechno je jinak

o tom, co nám neřekli o důchodech, euru a budoucnosti

Pikora Vladimír, Šichtařová Markéta

Co když je všechno jinak, než se na první pohled zdá? Ve společnosti roste napětí. Nepokoje se šíří Evropou. Jedna krize střídá druhou. Možná se blíží kolaps eurozóny. Jak to skončí? Vstupujeme do nové éry? Dá se snad v takové chvíli spoléhat na to, že se o nás postará stát? Myslíte na stáří, ale nevíte, jak v tak zvláštní době investovat bezpečně? Známi ekonomové Vladimír Pikora a Markéta Šichtařová na tyto otázky odpovídají způsobem srozumitelným každému laikovi. Boří jeden mýtus za druhým, odmaskovávají nekompetentní politiky, odhalují, co nás čeká. Nabízejí řešení, jak se o sebe a svůj důchod postarat a jak investovat bezpečně. Ale pokud čekáte nudu a nesrozumitelný odborný text, nedočkáte se. Taková kniha o ekonomice tu totiž ještě nebyla! Nerozčílí vás - spíš vám zvedne náladu před nedělním obědem.

×24 cm | 224 stran | **978-80-247-4207-6** | Katalog. č.
knihy: **3892**

ANALÝZA PREFERENCIÍ PRÁVNEJ FORMY MLADÝCH PODNIKATEĽOV V ZÁVISLOSTI NA VYBRANÝCH SUBJEKTÍVNYCH FAKTOROCH V PODMIENKACH SLOVENSKA

The Analysis of the young entrepreneurs' legal form preferences depending on the subjective Factors in Slovakia

Ing. Monika Sobeková Majková PhD.

Abstrakt

Právna forma je jednou zo základných náležitostí podniku. Jej výber sa uskutočňuje ešte pred jeho založením. Počas procesu rozhodovania o právnej forme, podnikateľ zvažuje výhody a nevýhody rôznych foriem. Niektoré si vyžadujú zákonom stanovenú minimálnu výšku základného imania, iné zase ručenie celým majetkom podnikateľa. Právna forma môže v budúcnosti ovplyvňovať aj možnosti získavania finančných zdrojov. Cieľom tohto príspevku je analyzovať preferencie právnej formy v závislosti od vybraných subjektívnych faktorov u mladých podnikateľov na Slovensku. Zistiť či je rozdiel vo výbere podľa pohlavia, podľa vzdelania, či výber ovplyvňuje rodinné zázemie. Okrem faktorov vplyvu sme zisťovali dôvody výberu právnej formy.

Zaujímavé
knihy

Právne
formy
podnikania

Abstract

The legal form is one of the basic essentials of company. The entrepreneur has to choose it before the company founding. During the process of selection businessman decides about advantages and disadvantages each one. Some of them are restricted by state law in the area of the capital or liability. The choice of suitable legal form is important for future company business and also for obtaining financial resources. The aim of this article is to analyze preferences of legal form depending on the subjective factors in the group of young entrepreneurs in Slovakia. We want to know if there are some differences according to sex, education or if the choice is influenced by family background. Except the factors of influence we detect reasons of choice each legal form.

Kľúčové slová: podnikanie, právna forma, živnostník, spoločnosť s ručením obmedzeným

Key Words: business, legal form, sole trader, limited company

Úvod

Pri zakladaní podniku prechádza každý zakladateľ procesom výberu právnej formy, ako jednej zo základných náležitostí podniku. Podnikateľ zvažuje výhody a nevýhody rôznych foriem. Uvažuje, či byť radšej živnostníkom, alebo právnickou osobou, zvažuje či má dosť kapitálu. Niektoré právne formy si vyžadujú zákonom stanovenú minimálnu výšku základného imania, iné zase ručenie celým majetkom podnikateľa. Právna forma môže v budúcnosti ovplyvňovať aj možnosti získavania finančných zdrojov, pretože ak ste napríklad živnostník ručíte celým svojím majetkom, ale pokiaľ je vaša firma spoločnosťou s ručením obmedzeným, ručíte iba do výšky nesplateného vkladu. Cieľom tohto príspevku je analyzovať subjektívne faktory, ktoré ovplyvňujú výber právnej formy u mladých podnikateľov na Slovensku. Zistiť, či je rozdiel vo výbere a preferencii jednotlivých právnych foriem podľa pohlavia, podľa vzdelania, či výber ovplyvňuje rodinné zázemie. Okrem faktorov vplyvu sme zisťovali dôvody výberu právnej formy. Keďže sme v našom prieskume pracovali s mladými podnikateľmi orientovali sme pozornosť na dve najčastejšie využívané právne formy – živnostník, resp. samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO) a spoločnosť s ručením obmedzeným s.r.o. Prieskum, ktorého časť je v príspevku analyzovaná sme realizovali spolu so Združením mladých podnikateľov v roku 2011 (ZMPS, 2011).

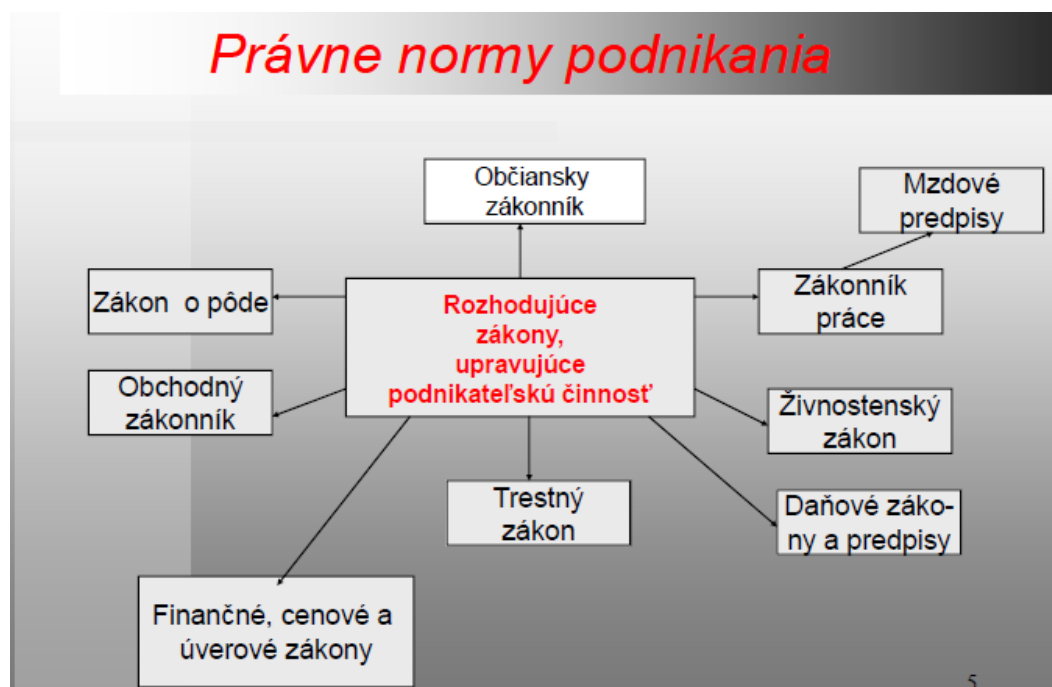
1. Teoretické vymedzenie právnej formy a výšky základných vkladov

Na úvod sme sa rozhodli uviesť zopár základných informácií o právnych formách, ich členení a ich legislatívnej úprave na Slovensku, aby sme poskytli istú informačnú bázu pre prieskum, ktorý analyzujeme v ďalšej časti príspevku.

Obchodné právo a vzťahy súvisiace s podnikaním na Slovensku upravuje Obchodný zákonník, t.j. zákon č. 513/1991 Zb. v platnom znení. V prvej časti sú upravené všeobecné náležitosti, ktoré sa týkajú podnikania. Druhá časť je venovaná obchodným spoločnostiam a družstvám a tretia časť upravuje obchodné záväzkové vzťahy.

Podnikanie je Obchodným zákonníkom definované ako samostatná činnosť, vykonávaná na vlastnú zodpovednosť, vo vlastnom mene a za účelom zisku. Jeho hlavnými znakmi je ekonomická samostatnosť, kapitál a právna subjektivita. Ekonomická samostatnosť znamená, že štát nezasahuje do jeho podnikania. Kapitál podniku predstavuje hmotné, nehmotné a osobné zložky podnikania v peňažnom vyjadrení. Právna subjektivita znamená, že má právo na seba preberať záväzky a zodpovednosť. Okrem toho sa k nemu legislatívne vzťahuje aj zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní. Ďalšie právne predpisy týkajúce sa podnikania sú zobrazené na schéme 1.

Schéma 1: Právne normy podnikania

Zdroj: <http://web.svf.stuba.sk/kat/ERS/doc/S2.pdf>

Právna forma podniku, ktorú si pri založení podnik vyberá je vymedzená v Obchodnom zákonníku. Predstavuje určité právne pravidlá, ktoré usmerňujú činnosť podnikateľských subjektov. Rozdiely medzi jednotlivými právnymi formami sú najmä v podmienkach pre ich založenie, v spôsobe získavania základného kapitálu, v rozsahu ručenia za záväzky a v spôsobe riadenia podniku. Vo všeobecnosti sa členia na osobné, pri ktorých nie je zákonom stanovená minimálna výška základného imania. Patrí tam podnik jednotlivca, verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť. Druhou skupinou sú kapitálové, kde patrí spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť.

Základnou právnou formou sú fyzické osoby – živnostníci. Ich podnikanie sa riadi Živnostenským zákonom č. 455/1991 Z.z. v znení neskorších predpisov. Môže ísť aj o profesie, ktorých podnikanie je upravené osobitnými predpismi ako sú lekári, notári, znalci a iné. Poslednou skupinou sú samostatne hospodáriaci roľníci, ktorých činnosť upravuje zákon č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov v znení neskorších predpisov. V podniku jednotlivca nie je vklad pri zakladaní podniku zákonom stanovený. Je daný najmä finančnou náročnosťou podnikateľského zámeru a schopnosťou podnikateľa sústrediť potrebný kapitál z vlastných úspor. Treba brať do úvahy, že malé a stredné podniky vzhľadom na svoju malú kapitálovú silu majú obmedzenú možnosť ručenia a teda aj prístup k úverovým zdrojom.

Podnik jednotlivca môže mať viacero foriem. Môže to byť:

- podnikanie samostatnej fyzickej osoby,
- podnikanie fyzickej osoby s tichým spoločníkom,
- podnikanie fyzickej osoby za spoluúčasti vypomáhajúcich osôb žijúcich v spoločnej domácnosti,
- podnikanie fyzickej osoby v združení s inou fyzickou osobou na základe zmluvy o združení¹.

Subjekt, resp. subjekty tvoriace podnik jednotlivca ručia za záväzky spoločnosti celým svojím majetkom, teda nielen vlastníckym vkladom. Ich dôchodky z podnikania sú zdaňované daňou z príjmu fyzických osôb.

Právnické osoby založené za účelom podnikania sa nazývajú obchodné spoločnosti. Podľa Obchodného zákonníka môžu existovať 4 typy: verejná obchodná spoločnosť (v.o.s.), komanditná spoločnosť (k.s.), spoločnosť s ručením obmedzeným (s.r.o.) a akciová spoločnosť (a.s.). Poslednou skupinou sú družstvá. Obchodné spoločnosti sa zapisujú do obchodného registra na príslušnom súde.

Prvé dva typy sú osobné a druhé dva – s.r.o. a a.s. sú kapitálovými spoločnosťami, kde je výška základného imania stanovená.

Verejná obchodná spoločnosť je prvým druhom obchodných spoločností, ide o osobný typ. Vklady v nej môžu mať spoločníci v rovnakej, ale i v rozdielnej výške.

¹ Zmluvu o združení upravuje Občiansky zákonník v § 829 – 841.

Za záväzky spoločnosti ručia spoločníci do výšky svojho vkladu a celým svojím osobným majetkom. Zisk si delia v súlade so spoločenskou zmluvou a ich dôchodky sa zdaňujú spolu s ďalšími príjmami daňou z príjmov fyzických osôb.

V komanditnej spoločnosti sa vyskytujú prvky osobnej i kapitálovej spoločnosti. Vystupujú v nej dva druhy spoločníkov: komanditisti a komplementári. Vklady komplementárov a ich ručenie sú rovnaké ako pri spoločníkoch vo verejnej obchodnej spoločnosti. Komanditisti majú postavenie spoločníkov, ktorí ručia len do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. Zisk spoločnosti sa rozdeľuje medzi spoločníkov podľa spoločenskej zmluvy a tí ho zdaňujú daňou z príjmu fyzických osôb.

Do kategórií kapitálových spoločností sa zahŕňa spoločnosť s ručením obmedzeným a akciová spoločnosť.

Spoločnosť s ručením obmedzeným je v rámci malých a stredných podnikov najrozšírenejším typom spoločnosti. Môže ju založiť jedna osoba, max môže mať však 50 spoločníkov. Tu už Obchodný zákonník určuje dolnú hranicu výšky základného imania na 5 000 eur. Pred podaním návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra musí byť z každého peňažného vkladu splatených najmenej 30 %.

Celková hodnota splatených peňažných vkladov spolu s hodnotou odovzdaných nepeňažných vkladov musí byť aspoň 50 % zo zákonom stanovenej minimálnej výšky základného imania. Hodnota vkladu spoločníka musí byť aspoň 750 eur. Ak spoločnosť založil jeden zakladateľ, môže sa zapísať do obchodného registra len ak je základné imanie splatené v plnej výške.

Právnu formu akciovej spoločnosti využíva iba zopár malých a stredných podnikov. Vklady vlastníkov tvoriace základné imanie sa získavajú predajom akcií spoločnosti na kapitálovom trhu. Spoločnosť zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom. Akcionár neručí za záväzky spoločnosti. Minimálna hranica základného imania je zákonom stanovená na 25 000 eur. Zisk akciovej spoločnosti sa zdaňuje daňou z príjmu právnických osôb.

Špeciálnym typom obchodnej spoločnosti je družstvo. V družstvách sa základné imanie tvorí z členských vkladov, ktoré môžu mať okrem peňažnej formy aj formu vecných vkladov. Stanovy určujú aj výšku základného imania, ktoré sa zapisuje do obchodného registra. Minimálna výška je Obchodným zákonníkom stanovená na 1250 eur a minimálny počet členov je 5. Družstvá sa považujú za právnické osoby, preto sa ich zisk zdaňuje daňou z príjmu právnických osôb.

2. Metodika výskumnej práce

Počas roku 2011 sme spolu so Združením mladých podnikateľov realizovali dotazníkový prieskum medzi mladými podnikateľmi a potenciálnymi podnikateľmi, ktorý bol financovaný organizáciou Iuventa. Bol zameraný na identifikáciu potrieb mladých podnikateľov a prekážok pri podnikaní. Išlo o internetový dotazník, čiže výber respondentov bol náhodný. Čiastočne bol však ovplyvnený faktom, že v skupine mladých ľudí nepodnikateľov boli najmä mladí ľudia, ktorí by chceli začať podnikat'. Respondentov bolo 1232, z toho 324 mladých podnikateľov a 908 nepodnikateľov – mladých ľudí, ktorí môžu byť však potenciálnymi podnikateľmi. V tejto časti príspevku analyzujeme podsúbor mladých podnikateľov, no celkový výskum mal za cieľ zistiť aj ako vnímajú podnikanie na Slovensku mladí ľudia, ktorí môžu byť potenciálni podnikatelia.

Vo výskume sme teda vyselekovali dva výberové podsúbory – mladí podnikatelia a mladí ľudia, ktorí zatiaľ nepodnikajú. U mladých podnikateľov sme sa snažili zistiť bariéry, ktorými sa pri podnikaní stretávajú a v druhej skupine nepodnikateľov sme zisťovali, aký je ich postoj k podnikaniu, prečo by chceli začať podnikat' a prečo nie, ako vnímajú podmienky podnikania na Slovensku, atď.

Rozdelenie základného súboru je zobrazené v tabuľke 1. Ide o rozdelenie podnikov podľa tohto, či sú fyzickými osobami podnikateľmi alebo právnickými osobami. Ale vyčlenená je aj časť mladých podnikateľov do 34 rokov. Keďže nemáme členenie právnických osôb, kde zakladateľmi sú mladí podnikatelia, niektoré prepočty nebolo možné zrealizovať, iba sme ich určili kvalifikovaným odhadom.

Údaje ukazujú, že základný súbor mladých podnikateľov na Slovensku predstavuje 120 tisíc osôb. Ako sme uviedli vyššie, náš výberový súbor obsahoval 324 respondentov, čo je 0,3 % podiel základného súboru. Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania ďalej uvádza, že v súbore fyzických osôb podnikateľov vo veku do 34 rokov sú z pohľadu rodovej štruktúry muži zastúpení 76,70 % a ženy 23,30 %. V našom výberovom súbore sú muži zastúpení 64,20 %, na ženy pripadá 35,80 %.

Pri porovnaní rozdelenia základného a výberového súboru z geografického hľadiska, možno povedať, že rozdiely nie sú príliš významné. Údaje sú zobrazené v tabuľke 2. Pri zohľadnení faktu, že sme nijako respondentov neovplyvňovali, aby sa do internetového prieskumu zapojili, alebo nie, vzorka pomerne dobre kopíruje geografické rozdelenie základného súboru.

Tabuľka č. 1: Podnikateľské subjekty podľa právnych noriem a veľkostných kategórií, k 31.12.2010

Právne formy	Spolu	Podiel na celkovom počte subjektov	z toho mladí podnikatelia do 34 rokov	
			absolútne číslo	v %
Fyzické osoby - podnikatelia spolu	410 308	74,2 %	119 175	29,0 %
- živnostníci	384 202	69,4 %	114 653	29,8 %
- slobodné povolania	18 378	3,3 %	3 855	21,0 %
- samostatne hosp. roľníci	7 728	1,4 %	667	8,6 %
Podniky spolu	143 001	25,8 %		
- mikro podniky (0-9)	130 144	23,5 %		
- malé podniky (10-49)	9 549	1,7 %		
- stredné podniky (50-249)	2 724	0,5 %		
- veľké podniky (250 a viac)	584	0,1 %		
Celkový počet podnikateľských subjektov	553 309	100,0 %		
-z toho MSP	552 725			
-z toho MSP v %	99,9%			

Zdroj: Register organizácií ŠU SR, spracované NARMSP. Združenie mladých podnikateľov: Prieskum potrieb mladých podnikateľov a prekážok v ich podnikaní, podporené Iuventou.

Tabuľka č. 2: Regionálna štruktúra základného a výberového súboru

Kraj	Výberový súbor		Základný súbor*	Rozdiel
	Počet respondentov	% respondentov	% podnikov	% podnikov
Bratislavský	92	28,40%	34,70%	- 6,30%
Žilinský	52	16,05%	9,40%	+ 6,65%
Prešovský	38	11,73%	9,20%	+ 2,53%
Košický	37	11,42%	10,30%	+ 1,12%
Trenčiansky	34	10,49%	8,30%	+ 2,29%
Banskobystrický	31	9,57%	8,80%	+ 0,77%
Nitriansky	21	6,48%	10,00%	- 3,52%
Trnavský	19	5,86%	9,20%	- 3,34%

*rozdelenie podnikov podľa kraja, v ktorom sídlia. Zdroj NARMSP

Zdroj: Združenie mladých podnikateľov: Prieskum potrieb mladých podnikateľov a prekážok v ich podnikaní, podporené Iuventou

Iné porovnanie základného a výberového súboru sme nedokázali pripraviť z dôvodu nedostatočných štatistických údajov základného súboru podnikov. Štatistický úrad nedefinuje podiel mladých podnikateľov na jednotlivých právnych formách právnických osôb, iba fyzických osôb. Skutočný stav sa môžeme pokúsiť iba odhadnúť. V základnom súbore máme 106017 spoločností s ručením obmedzeným a 392 841 živnostníkov. V skupine fyzických osôb máme asi tretinu mladých podnikateľov, môžeme predpokladať, že podobný podiel bude aj v skupine právnických osôb. Čiže základný súbor obsahuje cca 30 % podnikateľov do 34 rokov. V našom výberovom súbore ich bolo cca 48 %.

3. Výsledky vedeckej práce a diskusia

V tejto časti príspevku budeme analyzovať jednotlivé faktory, ktoré ovplyvňovali výber právnej formy, predovšetkým sa budeme zameriavať na pohlavie, vzdelanie a rodinné zázemie. V druhej časti budeme skúmať dôvody preferovania jednotlivých typov právnych foriem – v našom prípade živnostníkov a s.r.o.

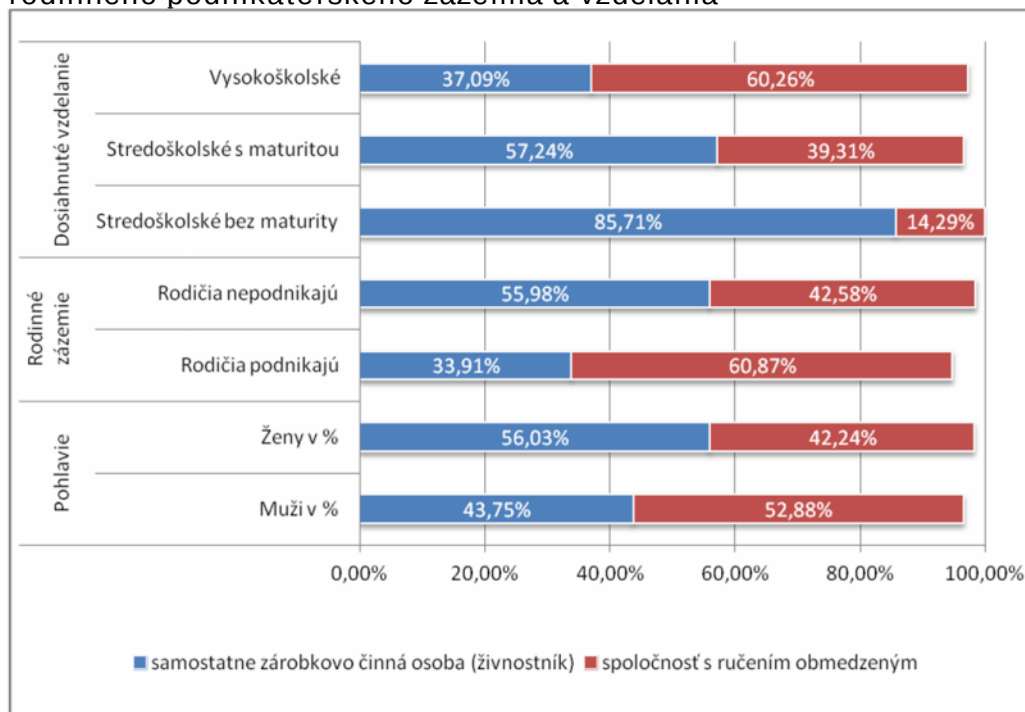
Faktory ovplyvňujúce výber právnej formy

Podľa výsledkov z predchádzajúcej časti príspevku je zrejmé, že zloženie výberového súboru sa od zloženia základného súboru príliš neodlišovalo. Medzi základné faktory vplyvu na výber právnej formy, sme si vybrali pohlavie, vzdelanie a rodinné zázemie. Výsledky zobrazuje graf 1.

Keď sme analyzovali faktor vzdelania, zistili sme, že s rastom stupňa vzdelania rastie podiel využívania právnej formy s.r.o. Vzdelanejší podnikatelia dokážu získať viac informácií potrebných na založenie právnej formy s.r.o., čo je zložitejšie ako zakladať živnosť. Mohli by sme teda konštatovať, že čím má mladý podnikateľ vyššie vzdelanie, tým častejšie si trúfne na komplikovanejšiu právnu formu podniku.

Zatiaľ, čo vysokoškolákov, ktorí založili s.r.o. bolo viac ako 60 %, stredoškolákov s maturitou ich bolo 39 % a stredoškolákov bez maturity len 14,29 %. Vzdelanie tak môžeme považovať za jeden z dôležitých faktorov vplyvu na výber právnej formy.

Graf č. 1: Právna forma podnikania respondentov podľa pohlavia, rodinného podnikateľského zázemia a vzdelania

Zdroj: Združenie mladých podnikateľov: Prieskum potrieb mladých podnikateľov a prekážok v ich podnikaní, podporené Iuventou

Ako ďalší faktor sme skúmali rodinné zázemie. Aj tu vidíme značné rozdiely medzi oboma skupinami. Mladí podnikatelia, ktorých rodičia podnikajú sa častejšie púšťajú do zakladania s.r.o., ako podnikatelia bez podnikateľského rodinného zázemia. Zatiaľ, čo v skupine, kde rodičia mladého podnikateľa nepodnikajú, využilo právnu formu s.r.o. iba 42 % respondentov, v skupine, kde rodičia podnikajú to bolo až 60 %. Môže to súvisieť aj s tým, že ak majú podnikateľské rodinné zázemie, majú aj viac kapitálu na zloženie základného imania, napr. si môžu od rodičov podnikateľov požičať, alebo im môžu za úver poskytnúť záruky. Je to istá analógia ako podnikanie materskej spoločnosti a dcéry. Aj rodinné zázemie podľa týchto výsledkov teda podstatne vplýva na výber právnej formy.

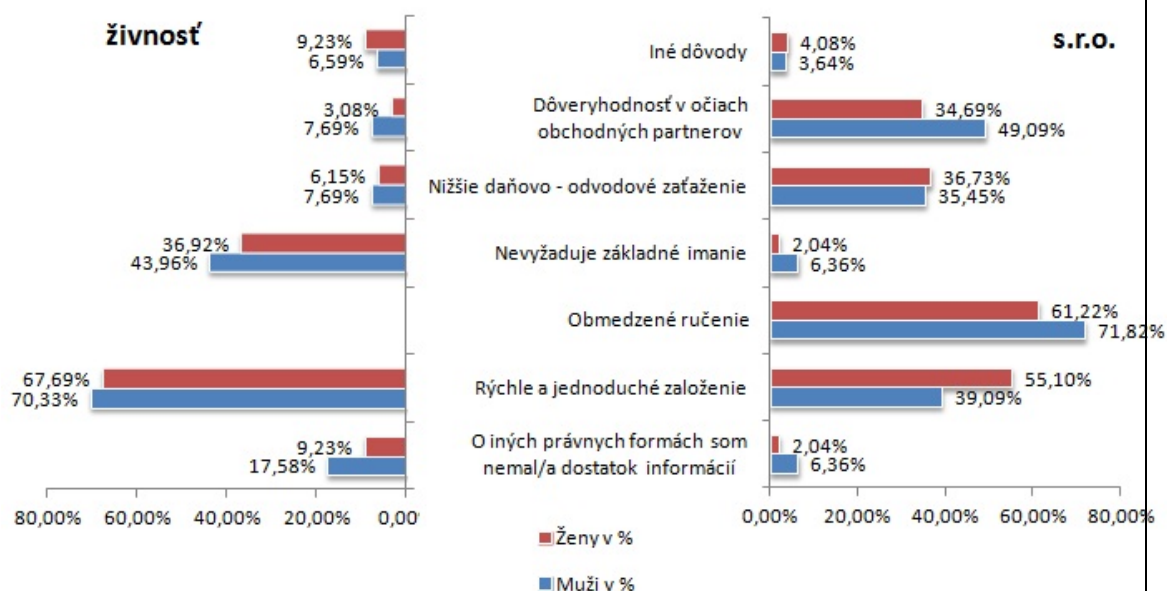
Prieskum tiež odhalil, že podnikanie formou s.r.o. si volia častejšie muži, ako ženy (52,88% oproti 42,24%). Môže to byť dôsledok toho, že ženy častejšie navštevujú školenia úradov práce kvôli príspevku na začatie podnikania – tento sa poskytuje pri podnikaní živnosti.

Dôvody preferencie jednotlivých právnych foriem

Právnu formu živnosti si mladí podnikatelia vyberali najčastejšie preto, lebo je pomerne jednoduché a rýchle ju založiť. Tento dôvod uviedlo takmer 70 % respondentov. Okrem toho si nevyžaduje základné imanie, čo bol tiež veľmi dôležitý faktor, ktorý ovplyvnil viac ako 41 % podnikateľov. Mladí podnikatelia majú často problémy so získaním začiatočného kapitálu. Podľa prieskumu iba 29,94% mladých podnikateľov uviedlo, že pri zakladaní podniku malo dostatok kapitálu. Toto percento je pomerne nízke a svedčí o tom, že ak sa podnikateľ rozhodne podnikáť, neodradí ho ani prípadný nedostatok finančných zdrojov. Až 22,22% podnikateľov priznalo, že potrebné zdroje neskôr získali. Ak porovnáваме pohlavia, tak sa preukázalo, že ženy podnikanie nielenže starostlivejšie zvažujú, ale majú tiež častejšie zabezpečený potrebný štartovací kapitál v porovnaní s mužmi (37,07% oproti 25,96%).

Naopak, pri s.r.o. je dôležitým faktorom obmedzené ručenie, to ovplyvnilo viac ako 68 % respondentov a okrem toho prispieva k vyššej dôveryhodnosti v očiach obchodných partnerov – podľa 44,65 %. Vzhľadom na to, že respondenti mohli uviesť viacero dôvodov výberu právnej formy, súčet odpovedí prevyšuje 100 %.

Graf č. 2: Dôvody výberu právnej formy podnikania respondentov

Zdroj: Združenie mladých podnikateľov: Prieskum potrieb mladých podnikateľov a prekážok v ich podnikaní, podporené Iuventou

Podľa grafu 2 by si ženy aj muži by si vybrali živnosť z rovnakých dôvodov, prvým najčastejším je jednoduché a rýchle založenie a druhým je, že si nevyžaduje žiadne základné imanie. Muži by si vybrali s.r.o. kvôli obmedzenému ručeniu a rastu dôveryhodnosti v očiach obchodných partnerov. Ženy by si ju vybrali kvôli obmedzenému ručeniu a rýchlemu a jednoduchému založeniu, tretím najčastejším dôvodom bolo nižšie daňovo-odvodové zaťaženie.

Záver

Zo zistených skutočností možno získať pomerne zaujímavé výsledky. Za dôležité faktory vplývajúce na mladých podnikateľov pri výbere právnej formy možno považovať:

- a. Pohlavie – Ženy preferujú právnu formu živnostníka a muži zase s.r.o. Ako sme uviedli je to možné aj z toho dôvodu, že ženy sa častejšie zúčastňujú školení úradov práce a využívajú ich príspevky na podnikanie ako muži.
- b. Rodinné zázemie – Ide o veľmi zaujímavý faktor, zistili sme, že mladí podnikatelia, ktorí majú podnikateľské rodinné zázemie – teda ich rodičia sú podnikatelia si pomerne častejšie vybrali na podnikanie právnu formu s.r.o. ako tí, ktorých rodičia podnikatelia nie sú. Môžu na to vplývať dva faktory – jednak môžu rodičia podnikatelia dieťaťu radiť a pomôžu mu založiť s.r.o., alebo mu poskytnú zdroje na zloženie povinného základného imania.
- c. Vzdelanie – Pri skúmaní, či vzdelanie pôsobí na výber právnej formy sme zistili, že vzdelanie je tiež dôležitým faktorom vplyvu. Čím má mladý podnikateľ vyššie vzdelanie, tým si častejšie vyberá právnu formu s.r.o. Ak máte nižšie vzdelanie, radšej si vyberiete menej komplikovanú právnu formu na podnikanie.

Určite existujú aj iné faktory vplývajúce na právnu formu, my sme však vybrali tie najzreteľnejšie, ktoré sme z prieskumu zistili. Možno sa pýtame, aký mala zmysel táto analýza. Napr. pri zistení, že vysokoškooláci preferujú právnu formu s.r.o. a ľudia s nižším vzdelaním budú radšej živnostníci, môžeme vládne nástroje na podporu nezamestnanosti tomu prispôbiť. Ak máme veľa nezamestnaných s nízkym vzdelaním, budeme ich podporovať cez úrady práce a budú si zakladať nekomplikované živnosti. Ak vieme, že ženy si radšej volia živnosť a budeme chcieť podporiť ženy v podnikaní, vieme, že budeme pomoc orientovať týmto spôsobom.

Ak vieme, že podnikatelia od ideálnej právnej formy očakávajú, že bude sa dať jednoducho a rýchlo založiť a nebude tam potrebné základné imanie, môžeme začleniť do ponuky inú alternatívu právnu formu, ktorá bude obsahovať tieto znaky. Návrhov je mnoho, príspevok poskytuje základy pre ďalšiu detailnú analýzu, v ktorej možno zisťovať napr. štatisticky preukazné závislosti, ktoré by nám tieto výsledky dokázali aj štatisticky potvrdiť, to však necháme pre ďalšiu analýzu problematiky.

Použitá literatúra

- [1] BARROW, C. 1996. Základy drobného podnikania. Praha: Grada Publishing, 1996. ISBN 80-7169-232-8.
- [2] FETISOVOVÁ, Elena – NAGY, Ladislav: Politika malých a stredných podnikov Európskej únie pre rast a zamestnanosť. In Ekonomika, financie a manažment podniku : zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Fakulty podnikovo-vého manažmentu Ekonomickej univerzity v Bratislave [CD-ROM]. Svit : Fakulta podnikového manažmentu Ekonomickej univerzity v Bratislave, 27. – 28. septem-ber 2007. ISBN 978-80-225-2382-0
- [3] <http://web.svf.stuba.sk/kat/ERS/doc/S2.pdf>
- [4] HUCOVÁ, E. 2011. Výskumy finančného riadenia malých a stredných podnikov. In Výsledky riešenia končiacich grantových úloh VEGA 1/0261/10, 1/0872/09, 1/0384/10, 1/0415/10: Zborník vedeckých statí. Bratislava: Ekonóm, 2011. ISBN 978-80-225-3330.
- [5] MAJTÁN, Š. 2005. Podnikové hospodárstvo. Bratislava: Sprint vrfa, 2005. ISBN 80-89085-46-6.
- [6] NADSME. 2010. Správa o stave malého a stredného podnikania v SR za rok 2010.
- [7] PORVAZNÍK, J. 1996. Manažment malého podnikania. Metodická príručka. Bratislava: ÚDVEM pri EÚ, 1996. ISBN 80-225-0761-X.
- [8] Štatistický úrad SR
- [9] Zákon č. 513/1992 Zb. Obchodný zákonník
- [10] Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník
- [11] Zákon 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní
- [12] Združenie mladých podnikateľov Slovenska (ZMPS): Prieskumu potrieb mladých podnikateľov a prekážok v ich podnikaní, 2011, Bratislava.

Informácie o autorovi

Ing. Monika Sobeková Majková, PhD.

Zamestnávateľ: Paneurópska vysoká škola, Fakulta ekonómie a podnikania

Pracovné zaradenie: vysokoškolský pedagóg predmetov: Hodnotenie podniku,

Podnikové financie, Manažérske simulačné cvičenia

Odborné zameranie autora: problematika financovania podnikov, malé a stredné podnikanie

Kontakt: monika.majkova_sobekova@uninova.sk

DAŇ Z PRÍJMOV FYZICKÝCH OSÔB V KONTEXTE HOSPODÁRSKEJ KRÍZY – DOPADY A DÔSLEDKY

INDIVIDUAL INCOME TAX IN CONNEXION WITH AN ECONOMIC CRISIS – IMPACTS AND CONSEQUENCES

LADISLAV POLIAK

Abstrakt:

V článku je podaná analýza dane z príjmu fyzických osôb v období rokov 2007-2010. Autor sa tu pokúsil zachytiť dopad prebiehajúcej globálnej hospodárskej krízy na delenie výnosov z tejto dane oprávneným prijímateľom, primárne obciam. V článku sú čiastočne riešené aj prognózy Ministerstva financií SR, vzťahujúce sa na výnosy z dane z príjmu fyzických osôb na roky 2012-2014.

Abstract:

In the article, there is given an analysis of individual income tax in period of years 2007-2010. Author tried to capture an impact of continuing global economic crisis on dividing of incomes of this tax to authorized receivers, municipalities primary. In the article, there are partially solved prognosis of Ministry of finance of the Slovak Republic, related to income of individual income tax in years 2012-2014.

Kľúčové slová:

Daň z príjmov fyzických osôb. Hospodárska kríza. Obce. Rozpočet verejnej správy.

Keywords: Individual income tax. Economic crisis. Municipalities. Budget of public administration.

ÚVOD

Po implementácii nového modelu financovania územnej samosprávy, ktorý bol stanovený fiškálnou decentralizáciou, ktorej završenie možno datovať ku dňu 1.1.2005, kedy nadobudli účinnosť príslušné právne predpisy, bolo jasné, že prevažnú časť príjmov bežných rozpočtov obcí budú tvoriť príjmy z dane z príjmov fyzických osôb. Od roku 2005 do roku 2010 tvorili priemerne 42,57% z celkových príjmov bežných rozpočtov obcí, pričom najvyšší podiel, až 46,85% činili v roku 2008, pričom v roku 2010 klesol tento podiel na historické minimum 37,35%. Výnosy z tejto dane však neplynú výlučne do rozpočtov obcí, ale aj do rozpočtov ďalších subjektov, ktoré budú uvedené nižšie.

POZÍCIA DANE Z PRÍJMOV FYZICKÝCH OSÔB V NÁRODNOM HOSPODÁRSTVE

Daň z príjmov fyzických osôb je upravená zákonom č.595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. §3 upravuje predmet dane, ktorú vymedzuje do štyroch skupín:

- Príjmy zo závislej činnosti upravené §5
- Príjmy z podnikania, z inej samostatnej zárobkovej činnosti a z prenájmu upravené §6
- Príjmy z kapitálového majetku upravené §7
- Ostatné príjmy upravené §8

Daň sa vyberá na základe daňového priznania podľa §32-§40, ktoré sa, v zmysle §49 ods.1 podáva „miestne príslušnému správcovi dane“, ktorým je, v tomto prípade, v zmysle §4 ods.1 zákona č.563/2009 Z.z. o správe daní v znení neskorších predpisov, daňový úrad.

Predmetná daň je dôležitá primárne pre územnú samosprávu, ktorej z nej plynú príjmy, avšak, je možné tvrdiť, že táto daň subsidiárne tvorí spôsob, ktorým sa financuje občianska participácia.

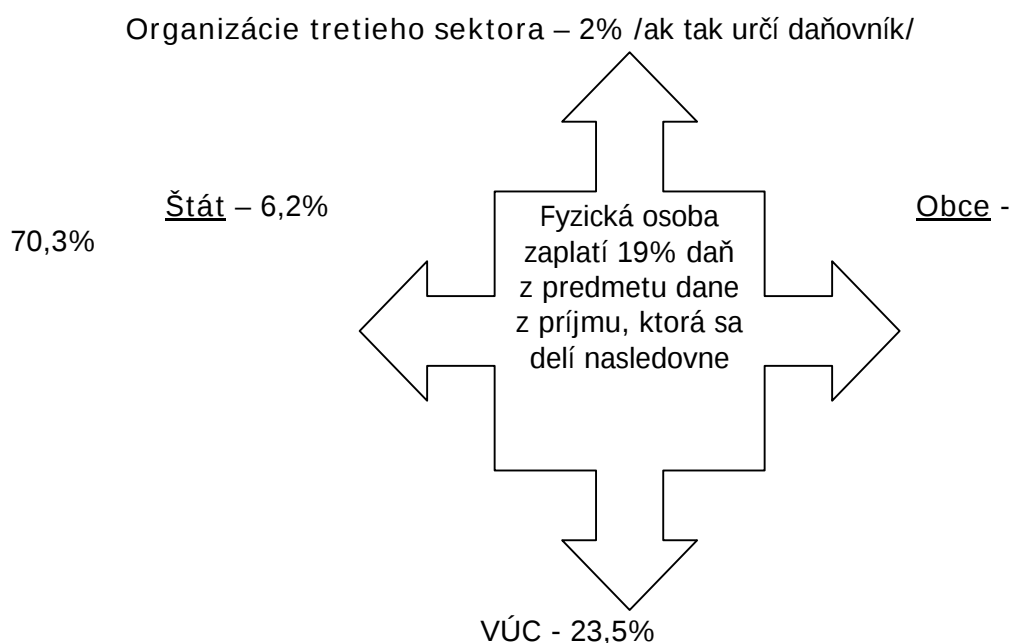
V zmysle zákona č.564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov, plynú výnosy z predmetnej dane do rozpočtov štátu, vyššieho územného celku a obcí v nasledovnom pomere:

- 6,2% do štátneho rozpočtu
- 23,5% do rozpočtov vyšších územných celkov
- 70,3% do rozpočtov obcí

Presný spôsob rozdeľovania výnosu územnej samospráve, podľa individuálnych znakov tej-ktorej územnosamosprávnej jednotky, stanovuje Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.668/2004 Z.z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve v znení neskorších predpisov.

Ako bolo spomenuté, z tejto dane sa financuje aj občianska participácia vo forme organizácií tretieho sektora. Podľa §50 zákona o dani z príjmov má daňovník možnosť rozhodnúť o použití časti zaplatenej dane. V ods.1 písm.a daného paragrafu možno nájsť oprávnenie daňovníka poskytnúť 2% zo zaplatenej dane právnickej osobe uvedenej v ods.4, podľa vlastnej úvahy, pričom však prijímateľ musí uskutočňovať činnosť podľa ods.5. Z toho vyplýva, že aj samotné rozhodovanie je postavené medzi značne zúžené mantinely.

Schéma č.1: Deľba výnosov zo zaplatenej dane z príjmu fyzickej osoby

Daň
z príjmov
FO

Zdroj: Spracované na základe zákona č.595/2003 Z.z. a zákona č.583/2004 Z.z.

DEĽBA VÝNOSOV Z DANE Z PRÍJMOV FYZICKÝCH OSÔB OPRÁVNENÝM SUBJEKTOM V ROKOCH 2007-2010

Ak by bolo účelom tohto článku sledovať deľbu výnosov z predmetnej dane medzi jednotlivých aktérov verejného sektora, bez ohľadu na mimovládny sektor, bolo by logické počiatok analýzy usadiť do roku 2004, ktorý bol posledným rokom financovania územnej samosprávy starým, transferovým spôsobom, keďže ku 1.1.2005 nadobudli účinnosť príslušné predpisy, ktoré tvoria základ nového, decentralizovaného systému verejných financií, na základe ktorého sa posilnila finančná autonómia územnosamosprávnych jednotiek.

	2007	2008	2009	2010
Štát	109 832,04	117 925,6	28 581,2	134 575,7
Obce	1 075 751,84	1 292 003,58	1 206 767	995 163
VÚC	359 941,58	428 205,8	403 482	332 825
Tretí sekt	12 819,49	15 036,2	17 684,3	15 553,1
Σ	1 558 344,95	1 853 171,18	1 656 514,5	1 478 116,8

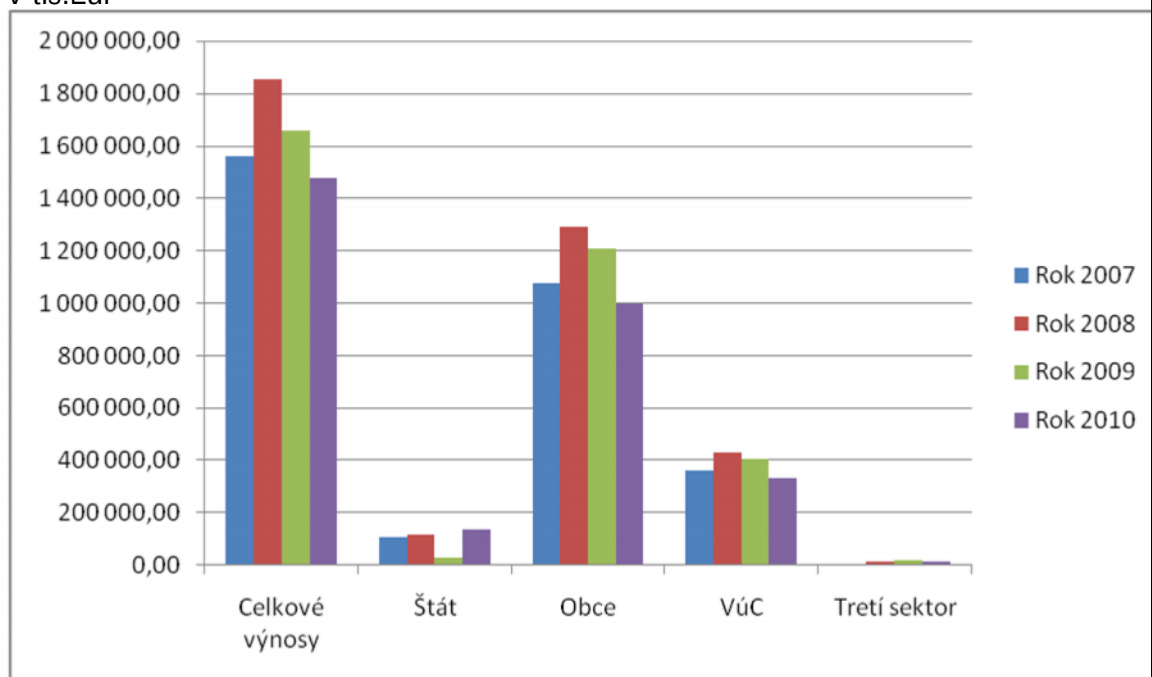
Tabuľka č.1: Toky výnosov z dane z príjmov fyzických osôb v rokoch 2007-2010 v tis.Eur

Zdroj: MF SR + úprava autor

Napriek uvedeným dôvodom bude v nasledovných analýzach za počiatočný rok použitý rok 2007, keďže v tomto roku sa prvýkrát v Záverečných účtoch verejnej správy SR objavujú medzi subjektmi, medzi ktoré sa delí výnos s predmetnej dane, organizácie tretieho sektora.

V Záverečných účtoch verejnej správy SR sú hodnoty celkových výnosov z dane z príjmov fyzických osôb uvádzané bez pripočítania výnosov pre tretí sektor, čo je z pohľadu verejného sektora logické. Pre potreby tohto článku je však potrebné ich do celkového objemu výnosov zahrnúť, keďže cieľom je aj sledovanie „ochoty“ fyzických osôb financovať aktivity neštátnych poskytovateľov verejnoprospešných služieb.

Graf č.1: Vývoj výnosov z dane z príjmov fyzických osôb v rokoch 2007-2010 v tis.Eur

Zdroj: MF SR + úprava autor

Z tabuľky a grafu je zjavné, že rok 2008, ktorý sa považuje za začiatok prebiehajúcej globálnej hospodárskej krízy, je rokom, kedy výnosy z predmetnej dane dosiahli svoj vrchol. Vrchol dosahuje aj objem prostriedkov, ktoré boli pridelené územnej samospráve, čiže obciam a samosprávnym krajom, čo však neplatí v súvislosti s príjmom pre štátny rozpočet, a pre organizácie tretieho sektora. Najvyššie výnosy štát dosahuje v roku 2010, ktorý je posledným rokom, použitým v tejto analýze, čo je prinajmenšom zaujímavé, keďže výnosy územnej samosprávy, z predmetnej dane, v uvedenom roku dosahujú svoje minimum.

Organizácie tretieho sektora získali najväčšie množstvo financií rok predtým, v roku 2009, čo môže súvisieť s tým, že daňovníci si uvedomili alokačnú neefektivitu prerozdelenia zdrojov z verejných rozpočtov, a využili svoje právo rozhodnúť o použití časti, obligatórne odvádzanej, dane z príjmov, keďže teória, ako aj prax, hovoria, že aj činnosti, realizované verejným sektorom majú tendenciu zlyhať. Táto premisa je jednou zo základných teórií existencie tretieho sektora /Rektořík, 2010, s.27-28/. Ďalšou možnosťou je zefektívnenie fundraisingových aktivít organizácií, alebo nárast počtu organizácií tretieho sektora, ktoré takúto pomoc obdržali.

Tabuľka č.2: Trendová analýza rozdelenia výnosov z dane z príjmov fyzických osôb v rokoch 2007-2010 v tis.Eur – reťazový koeficient

	2007	2008	2009	2010
Štát	X	7,37%	-75,77%	370,85%
Obce	X	20,10%	-6,60%	-17,53%
VÚC	X	18,97%	-5,77%	-17,51%
Tretí sektor	X	17,29%	17,61%	-12,05%
Σ	X	18,92 %	- 10,61 %	- 10,77 %

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka č.2 uvádza medziročnú zmenu výnosov jednotlivých prijímateľov. Na základe nej možno povedať, že od roku 2009 nastáva trend poklesu objemu finančných prostriedkov, ktoré dostávajú z dane z príjmov fyzických osôb jednotliví prijímatelia, rovnako ako aj pokles celkových výnosov z predmetnej dane. Existujú tu však 2 výnimky:

1. V roku 2009 je zaznamenaný medziročný prírastok príjmov z dane pre organizácie tretieho sektora
2. V roku 2010 rapídne stúpa medziročný výnos pre štát

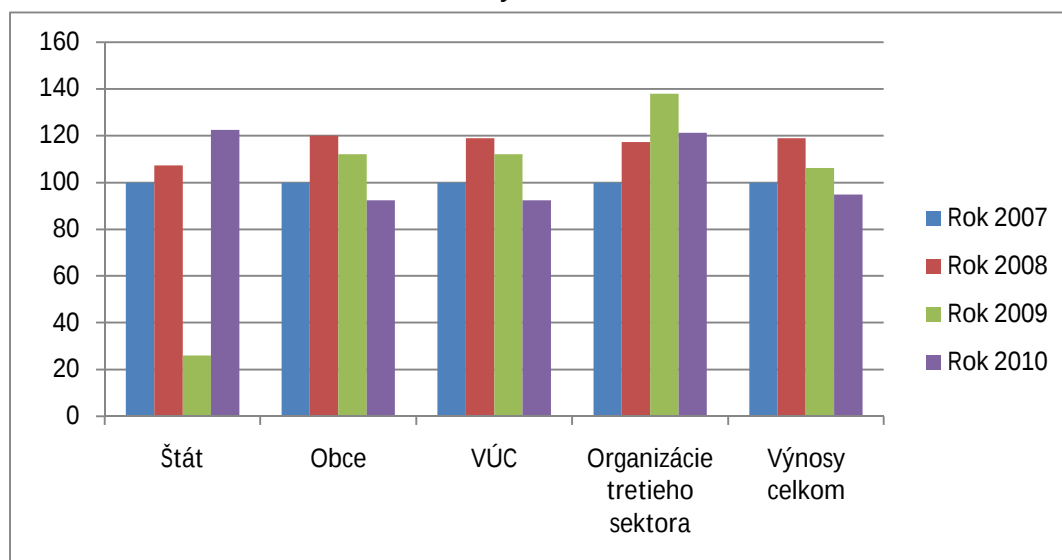
Tabuľka č.3: Trendová analýza rozdelenia výnosov z dane z príjmov fyzických osôb v rokoch 2007-2010 v tis.Eur – bázický koeficient

	2007	2008	2009	2010
Štát	100%	107,37%	26,02%	122,53%
Obce	100%	120,10%	112,18%	92,51%
VÚC	100%	118,97%	112,10%	92,47%
Tretí sektor	100%	117,29%	137,95%	121,32%
Σ	100 %	118,92 %	106,30 %	94,85 %

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka č.3 predkladá informácie o vývoji výnosov z predmetnej dane u jednotlivých subjektov. Z informácií, v nej uvedených, je zreteľné, že v čase hospodárskej krízy príjmy pre územnú samosprávu klesajú. Zaujímavým faktom je to, že bázický koeficient obcí a vyšších územných celkov je v skúmanom období v zásade identický, pričom najmenší rozdiel je zaznamenaný v poslednom roku sledovaného obdobia, čiže v roku 2010.

Graf č.2: Trendová analýza rozdelenia výnosov z dane z príjmov fyzických osôb v rokoch 2007-2010 v tis.Eur – bázický koeficient v %

Zdroj: Vlastné spracovanie

Graf č.2 predstavuje grafické znázornenie tabuľky č.3, a podáva vizuálny pohľad na vývoj výnosov z dane z príjmu fyzických osôb.

PERSPEKTÍVY DO BUDÚCNOSTI

Ekonomovia sa nevedia zhodnúť na aktuálnej pozícii svetového hospodárstva v ekonomickom cykle. Aj kvôli tomu je pre zodpovedné orgány obtiažne spracovať kvalitný rozpočet verejnej správy.

Rozpočet verejnej správy na roky 2011-2013, ktorý pripravilo Ministerstvo financií SR, a ktorý bol schválený NR SR, sú na rok 2011 prognózované príjmy z tejto dane vo výške 1 743 794 tis. Eur. To, či sa tento objem prostriedkov dokázal vybrať, ukáže až Záverečný účet verejnej správy za príslušný rok. Zaujímavosťou sú však prognózy na ďalšie obdobie, na roky 2012 a 2013, v porovnaní s Návrhom rozpočtu verejnej správy na roky 2012-2014, ktoré budú uvedené v tabuľke nižšie.

Tabuľka č.4: Prognóza príjmov z dane z príjmov fyzických osôb na roky 2011-2014

	Rok 2011	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
2011-2013 ¹	1 743 794	2 066 578	2 200 616	-
2012-2014 ²	1 717 027	3 392 946	3 911 093	4 160 417
Rozdiel	-26 767	+1 326 368	+1 710 477	-

Zdroj: MF SR + úpravy autor

¹ Rozpočet verejnej správy na roky 2011 až 2013

² Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2012 až 2014

Ako dokumentujú údaje, uvedené v tabuľke vyššie, stačil jeden rok, a prognózy sa, dosť výrazným spôsobom, rozchádzajú. Zatiaľ čo je rozdiel, spôsobený porovnaním oboch prognóz, relatívne nízky, rozdiely v nasledovných dvoch rokoch sú obrovské. Dokonca rozdiel medzi jednotlivými prognózami na rok 2013 takmer dosahuje sumu, ktorá tvorí výnosy z dane z príjmov fyzických osôb v roku 2008.

Čo je príčinou tohto náhleho zvýšenia odhadovaných výnosov? Odpoveď je možné nájsť priamo v Návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2012-2014. Daný návrh počíta s realizáciou tzv. „Daňovo-odvodovej reformy“ s účinnosťou ku 1.1.2012. Tá spočíva primárne v zavedení tzv. „superhrubej mzde“, ktorá berie do úvahy nielen hrubú mzdu, ktorá patrí zamestnancovi za odpracovaný objem práce, ale sčíta sa aj s odvodmi zamestnávateľa. Dôležitým bodom je aj zjednotenie odvodov do Sociálnej poisťovne a obmedzenie paušálnych výdavkov pre samostatne zárobkovo činné osoby. „Superhrubá mzda“ by mala priniesť vyššie výnosy kvôli tomu, že poistné, ktoré zamestnanec platí obligatórne, neznížia základ dane tak, ako je to, de lege lata, v zmysle §5 ods.8 zákona č.595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Otázkou však ostáva, či sú tieto sumy, v konečnom dôsledku, reálne dosiahnuteľné, alebo sa jedná o nadhodnotenie. Keďže sa jedná o daň z príjmu, je potrebné brať do úvahy minimálne nasledovné faktory:

- Nezamestnanosť – V čase hospodárskej krízy narastá nezamestnanosť nielen v relatívnej, ale najmä v absolútnej rovine. To zapríčiňuje pokles príjmov z analyzovanej dane, a zvýšenie výdavkov na sociálne zabezpečenie nezamestnaných. Podľa prognózy Inštitútu finančnej politiky, patriaceho pod Ministerstvo financií Slovenskej republiky, by mala miera nezamestnanosti v rokoch 2012-2014 veľmi mierne klesať, pričom najnižšia hodnota, ktorú táto makroekonomická veličina dosiahne v roku 2014, je predpokladaná na 13,1%. Avšak tu si je potrebné uvedomiť, že Slovensko patrí medzi krajiny, ktorých demografická krivka klesá, a obyvateľstvo starne. Takže zníženie miery nezamestnanosti nemusí byť absolútne.
- Zahraničné investície – Pokiaľ zahraničné firmy odmietnu ďalej investovať na území Slovenskej republiky a stiahnu výrobu do krajín s nižším daňovým zaťažením a lacnejšou pracovnou silou, klesnú nielen výnosy z dane z príjmu fyzických osôb, ale aj výnosy zo spotrebných daní, DPH či cla¹. V súčasnosti je tento trend na Slovensku badateľný, napriek snahám príslušných orgánov štátnej správy o udržanie investorov na území krajiny.

¹ Za predpokladu že sa jedná o import materiálu z krajín mimo colnej únie EÚ

- Spotreba doma i v zahraničí – Tento faktor vychádza z jednej zo základných premís ekonomickej vedy. Pokiaľ existuje dopyt, jestvuje ponuka. Akonáhle sa však dopyt po určitom statku zníži, klesá aj jeho ponuka, čiže výroba. V čase globálnej hospodárskej krízy, kedy sú ekonomiky jednotlivých štátov devastované, domácnosti veľmi opatrne zvažujú aký statok si obstarajú, čím, priamo, či nepriamo, ovplyvňujú výrobu, ďalší makroekonomický vývoj krajín, čo, samozrejme ovplyvňuje výnosy z dane z príjmu fyzických osôb, keďže klesajúca výroba môže spôsobiť znižovanie stavov v organizáciách, alebo zníženie mzdy.

Uvedené faktory sa vzájomne ovplyvňujú, a keďže je súčasný ekonomický vývoj dynamický a nestály, nemožno s určitosťou predikovať ich vývoj.

Ďalšou otázkou je, či je vhodné pri financovaní územnej samosprávy ako podielovú daň určiť len daň z príjmov fyzických osôb. V prílohe č.1 ku Návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2012-2014 predkladateľ udáva, že územná samospráva by mala od roku 2012 získavať zdroje z tzv. „mixu daní“, ktoré by mali tvoriť:

- Daň z príjmu fyzických osôb
- Daň z príjmu právnických osôb
- Daň z príjmov vyberaných zrážkou
- Daň z pridanej hodnoty
- Spotrebné dane /daň z minerálnych olejov, z liehu, z piva, z vína, z tabaku a tabakových výrobkov, z elektrickej energie, zo zemného plynu, z uhlia/

Tento daňový mix by mal riešiť problémy spojené s klesajúcimi výnosmi z dane z príjmov fyzických osôb v čase hospodárskej krízy, keďže táto daň tvorí gro príjmov bežných rozpočtov, z ktorých sa financuje samostatná pôsobnosť obcí. Z určitého uhla pohľadu sa môže zdať, že zavedením nového štýlu financovania obcí by mohlo mať negatívny dopad na štátny rozpočet, keďže mu klesnú príjmy na úkor obcí, avšak nie je to tak. V rokoch 2009-2010 došlo ku výraznému zvýšeniu bežných transferov zo štátneho rozpočtu do rozpočtov obcí, za účelom vykrytia veľkého výpadku zdrojov, s ktorými obce mali pôvodne hospodáriť. Preto je možné, že takáto priama podpora obcí štátom by nemusela byť, po nadobudnutí účinnosti nového systému financovania, potrebná, v takej miere, v akej je realizovaná teraz. To, že sa tento nový model financovania územnej samosprávy v dohľadnom období zmení, je, vzhľadom na súčasné turbulencie v NR SR a vo Vláde SR, nereálne. Prínajmenšom to nemožno očakávať od 1.1.2012, tak ako to plánovala dosluhujúca vláda.

Posledným problémom, ktorý tu bude okrajovo riešený, je otázka účelnosti a užitočnosti inštitútu 2% zo zaplatenej dane z príjmu fyzickej osoby, ktoré fyzická osoba môže poskytnúť právnickej osobe v zmysle §50 ods.1 zákona o dani z príjmov. Ako bolo už v úvode naznačené, je to jedna z foriem podpory občianskej participácie, avšak je naozaj potrebné, aby bola realizovaná z výnosov z dane, z ktorej sa financuje chod územnej samosprávy? Odpoveď možno hľadať v daňovej teórii. Daň z príjmu fyzickej osoby sa radí medzi dane dôchodkové, čiže medzi dane priame. Pojem „priama daň“ je tu kľúčový. Znamená to, že ju daňovník odvádza priamo na príslušnom orgáne verejnej správy. Priamymi daňami sú v súčasnosti v SR daň z príjmu a miestne dane. Zaujímavosťou tu je, že daňovník má možnosť ovplyvniť výšku dane¹. Tým sa teda nepriamo stavia na úroveň rozhodujúceho subjektu. Pri nepriamych daniach, ktoré tvoria daň z pridanej hodnoty a spotrebné dane, o sume daňovník nerozhoduje. Daň prakticky odvádza pri zakúpení určitého statku, pričom zákon nepozná výnimky.

Z uvedeného vyplýva, že ak chce štát občanovi umožniť nejakým spôsobom podporovať občiansky sektor formou rozhodovania o prerozdelení zaplatenej dane, môže to uskutočniť iba prostredníctvom priamych daní. Avšak tu si je nutné uvedomiť, že ak by sa rozhodnutie o určení podielu z výnosu z dane z príjmov fyzických osôb nahradilo rozhodovaním o určení podielu z výnosu z akejkoľvek miestnej dane, bolo by potrebné riešiť otázku, či daňovníkovi umožniť poskytnutie podielu z dane organizácii na území obce, alebo mimo nej.

1. Ak by sa umožnila podpora výlučne organizácií pôsobiacich v obci, diskriminovalo by to ostatné organizácie, a takéto rozhodnutie by značne obmedzilo slobodnú vôľu daňovníka, avšak tým by sa zabezpečila udržateľnosť administratívnych nákladov, spojených s výberom dane.
2. Ak by sa pripustila podpora akejkoľvek organizácie mimo územia obce, mohlo by to spôsobiť navýšenie nákladov na výber dane až natoľko, že by sa výber predmetnej miestnej dane stal neefektívny, čo by viedlo ku jej zrušeniu, čím by obec prišla o príjmy z nej plynúce.

Preto je odpoveď na otázku, či je možné niečím nahradiť podiel zo zaplatenej dane z príjmu fyzických osôb, ako formu nepriamej podpory štátu, poskytovanú občianskemu sektoru, za súhlasu daňovníka, negatívna.

¹ Napr. Mnohé obce si všeobecne záväzným nariadením obce upravili rozdielne podmienky platby poplatku za komunálny odpad, za psa a podobne, kedy napr. osoba, ktorá má síce trvalý pobyt na území obce, avšak dlhodobo sa zdržiava v inej obci, môže platiť nižší poplatok za komunálny odpad, dôchodcovia nemusia platiť daň za psa a pod.

ZÁVER

Z článku vyplýva, že daň z príjmov fyzických osôb je veľmi citlivá na pozíciu ekonomiky Slovenskej republiky v ekonomickom cykle. Tento problém násobí fakt, že jej hlavným účelom je financovanie originálnych kompetencií územnej samosprávy, ktorým výpadky príjmov, ktoré nastávajú, keď sa dostaví svetová hospodárska kríza, vážne narúša ich fungovanie. Z uvedeného možno odvodiť dve riešenia:

1. Dočasné zvýšenie daňovej sadzby, vrátane zrušenia daňových výnimiek
2. Zmena formy financovania obcí

Ukazuje sa, že štát si vybral, pre občana menej deštruktívnu, alternatívu. To, či táto voľba prinesie požadovaný úspech, sa dozvieme až po jej schválení.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií Slovenskej republiky ; Makroekonomické prognózy [online] [cit. 17.11.2011] Dostupné na: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=112>
- [2] KUBÁTOVÁ, K.; 2003.Daňová teória a politika, 3.vydání. Praha:ASPI, 2003. 263s., ISBN 80-86395-84-7
- [3] Ministerstvo financií Slovenskej republiky ; Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2012 až 2014 [online] [cit. 16.11.2011] Dostupné na: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7929>
- [4] Ministerstvo financií Slovenskej republiky ; Rozpočet verejnej správy na roky 2011 až 2013 [online] [cit. 16.11.2011] Dostupné na: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=7830>
- [5] Ministerstvo financií Slovenskej republiky ; Záverečný účet verejnej správy za roky 2007, 2008, 2009, 2010 [online] [cit. 9.11.2011] Dostupné na: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=3557>
- [6] Nariadenie vlády Slovenskej republiky č.668/2004 Z.z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samosprávy v znení neskorších predpisov
- [7] REKTOŘÍK, J. a kol.; 2010.Organizace neziskového sektoru, 3.vydání. Praha:Ekopress, 2010. 188s., ISBN 978-80-86929-54-5
- [8] Zákon č.595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
- [9] Zákon č.564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- [10] Zákon č.563/2009 Z.z. o správe daní /daňový poriadok/ v znení neskorších predpisov

Informácie o autorovi

Ladislav Poliak

Fakulta verejnej správy, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Popradská 66, 041 32 Košice 1

e-mail: poliak.ladislav1@gmail.com

Zaujímavé
web
stránky

ZAÚJÍMAVÉ WEB STRÁNKY

INTERESTING WEB LINKS

Angličtina:

www.engvid.com

www.learnamericanenglishonline.com

www.voanews.com/learningenglish/home

Nemčina:

www.vorleser.net

www.deutsch-lernen.com

Ekonomické témy:

www.derivat.sk

Príprava na vstupný pohovor do firmy (otázky a odpovede – po anglicky):

<http://jobsearch.about.com>

Prezentácie na rôzne témy v angličtine:

www.ted.com